

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izjemoma nedelje in praznike. — Inzerati do 80 petih vrst a Din 2, do 100 vrst a Din 2.50, od 100 do 300 vrst a Din 3, večji inzerati petih vrst Din 4.—, Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.—, za inozemstvo Din 25.— Rokopis se ne vrača.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26

Podružnice: MARIBOR, Grajski trg št. 7 — NOVO MESTO, Ljubljanska cesta, telefon št. 26 — CELJE, celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65; podružnica uprave: Kocenova ul. 2, telefon št. 190 — JESENICE: Ob kolodvoru 101.
Poštna hranilnica v Ljubljani št. 10.351

Ure odločevanja o vojni ali miru

Objava londonskega načrta in nemškega memoranda — Daladier, Bonnet in general Gamelin v Londonu — Mussolini o možnostih razvoja — Drevi govori Hitler

Vsa mednarodna javnost z napeto pozornostjo zasleduje razvoj dogodkov v mrzličnem pričakovanju usodnih odločitev. Sedaj, ko so znane zahteve, ki jih je sporočila Nemčija Českoslovaški s svojim memorandumom neposredno po drugem sestanku Hitlerja s Chamberlainom, nihče več ne dvomi, da bo ta teden odločil o miru in vojni v Evropi. Vojaški ukrepi, ki so jih zadnje dni izdale posamezne države, kažejo, da presegajo položaj zelo skeptično.

Zahteve, ki jih je stavila Nemčija, smatrajo za nesprejemljive ne samo v Pragi, marveč tudi v Parizu in Londonu. Českoslovaška vlada je včeraj izdala proglas, v katerem pojasnjuje svoje postopanje in svoje stališče. Dočim je bila pripravljena doprinesiti s sprejetjem

predlogov, ki so bili dogovorjeni na prvem sestanku med Chamberlainom in Hitlerjem, najtežje žrtve za ohranitev miru, so najnovejše Hitlerjeve zahteve absolutno nesprejemljive. V varstvo svojih interesov je zaradi tega českoslovaška republika odredila splošno mobilizacijo.

Istočasno je mobilizirala sedem letnikov tudi Francija, Anglija pa je odredila mobilizacijo in vojno pripravljenost svoje vojne mornarice. Vojaške ukrepe so izdale tudi Poljska in Madžarska.

Včeraj so se ponovno sestali v Londonu angleški in francoski državniki, da skupno proučijo položaj in da se dogovore o skupnih ukrepih.

Roosevelt predlaga mednarodno razsodišče

Brzojavna intervencija pri Hitlerju, Benešu, Chamberlainu in Daladieru

LONDON, 25. septembra. V silno senzacijsko je vzbudila v angleških političnih krogih vest, da je danes ponoči poslal prezident Zdrženih držav Roosevelt kancelarju Hitlerju in predsedniku dr. Benešu enako se glasečo, nad 500 besed obsegačo brzojavko.

V tej brzojavki poziva oba državnika v imenu ameriškega naroda, naj ne prekineta pogajanj za mirno rešitev nastalega spora. V brzojavki pravi ameriški prezident, da bo prevladala sila, če bodo prenehala pogajanja in z njimi premoč treznega razuma. Obširno slika grozote bodoče vojne ter zaključuje z opozorilom, da sta obe prizadeži državi podpisali Kelloggov pakt. Zaradi tega predlaga mednarodno razsodišče, ki naj pristopi takoj k rešitvi českoslovaško-nemškega konflikta.

Kopijo te brzojavke je poslal prezident Roosevelt tudi angleškemu predsedniku vlade Chamberlainu in predsedniku francoske vlade Daladieru.

Kaj zahtevajo Nemci

Davi je bila v izvlečku objavljena vsebina nemškega memoranda, ki zahteva popolno razkosanje Českoslovaške

London, 26. sept. br. Davi ob 3. zjutraj je bil objavljen angleško-francoski načrt o ureditvi sudetskega vprašanja in nekateri podatki iz memoranda kancelarja Hitlerja.

Angleško-francoski načrt

Angleško francoski načrt, sestavljen na osnovi razgovorov ministrskega predsednika Chamberlaina in kancelarja Hitlerja v Berchtesgadeni ter sprejet od českoslovaške vlade, vsebuje naslednje tri točke.

1. Odstop vsega českoslovaškega ozemlja, v katerem je več ko polovica sudetske nemškega prebivalstva. To ozemlje se odstopi brez plebiscita. Posebna točka določa, da se meje, kjer se izkaže nujna potreba, določijo po medsebojnem sporazumu med Nemčijo in Českoslovaško. Razmejitev bo izvedla mednarodna komisija, v kateri bo zastopana tudi Českoslovaška.

2. Zamenjava prebivalstva na osnovi svobodne odločitve v roku, ki se ima še določiti.

3. Ako je českoslovaška vlada pripravljena izvesti te ukrepe, ki bistveno spreminjajo materialno strukturo države, potem ima pravico zahtevati mednarodno jamstvo za njeno varnost. V načrtu je predvideno splošno mednarodno jamstvo proti vsakemu napadu na Českoslovaško. To jamstvo bi nadomestilo dosedanje zvezne in vojaške pogodbe. Angleška vlada je izjavila svojo pripravljenost sodelovati pri takem jamstvu.

Sprejem angleško francoskega načrta pričajo torej o izredni pripravljenosti Českoslovaške do žrtve za ohranitev miru. Obenem poudarja načrt, kako zelo je zadeva važna za vso Evropo.

Nemški memorandum, ki je bil po posredovanju angleške vlade izročen

českoslovaški vladi, ni bil objavljen v celoti, temveč le v izvlečku. V uvodu pravi memorandum, da »kažejo od ure do ure prihajajoče vesti o incidentih na sudetskoneemskem ozemlju, kako je postal položaj za sudetske Nemce popolnoma nevzdržen in kako zato predstavlja vedno večjo nevarnost za mir.« Takojsnja odcepitev ozemlja, na katero odstop je Českoslovaška že pristala, je postala zaradi tega neizbežna.

Nemški memorandum

Memorandum loči dvojno ozemlje: drugo, kjer naj se izvede ljudsko glasovanje, kjer na jse izvede ljudsko glasovanje. Obe ozemlji sta točno označeni na zemljevidu, ki je bil priložen memorandumu. Pri dokončni določitvi meje je Nemčija pripravljena upoštevati želje prebivalstva. Da se te želje ugotovijo, je potreben gotov rok za pripravo plebiscita.

Za nemško označeno ozemlje zasede takoj nemška vojna sila, ne glede na morebitno možnost, da bi se pri plebiscitu pokazala večina za Českoslovaško. Ravnotako zasede českoslovaška vojna sila ozemlje, ki je označeno za češko, ne glede na morebitno možnost, da bi se pri plebiscitu pokazala večina za Nemčijo.

Dalje pravi memorandum: V stremljenju po doseganju takojšnje in dokončne rešitve sudetskega vprašanja, predlaga Nemčija:

1. Takojšen umik českoslovaške oborožene sile (vojске, policije, žandarmerije ter obmejne in carinske straže) z označenega ozemlja, ki mora biti do 1. oktobra izročen Nemčiji.

2. Izpraznjeno ozemlje se mora odstopiti v popolnem dosedanjem stanju, kakor to določa memorandumu priloženi dodatek. Nemška vlada pristaja na to,

da se dodelita nemškemu generalnemu štabu zastopnika českoslovaške vlade in vojske za določitev načina, kako naj se izvede predaja ozemlja.

3. Českoslovaška vlada naj takoj odstopi sudetske Nemce, ki so v českoslovaški vojski ali policiji kjerkoli v republiki, ter jim omogoči nemoten povratak v njihov domači kraj.

4. Českoslovaška vlada naj takoj izpusti vse politične aretirance nemške rase.

5. Nemška vlada je pripravljena pristopiti ljudsko glasovanje tudi v odstopljenem ozemlju v okrajih, ki se imajo naznačiti najkasneje do 25. novembra t. l. Zopetna sprememba nove meje na osnovi plebiscita bo izvedena po nemško-češki ali mednarodni komisiji. Glasovanje se izvrši pod kontrolo mednarodne komisije. Glasovalno pravico imajo vsi, ki so 28. okt. 1918 v dotičnem kraju stanovali ali bili pred tem dnevem tam rojeni. Odloča enostavna večina glasovalcev obojega spola. Med glasovanjem morata obe stranki umakniti svoje čete z glasovalnega ozemlja. Čas in trajanje umika se določita po medsebojnem sporazumu.

6. Nemška vlada predlaga nemško-češko komisijo za ureditev vseh ostalih podrobnosti.

Memorandumu sta priložena zemljevid in dodatek o izpraznitvi za nemško označenega ozemlja. Ta dodatek določa, da se mora to ozemlje izročiti Nemčiji popolnoma v stanju, kakor je sedaj. Nobena javna naprava, nobena gospodarska ustanova, noben vojaški ali prometni objekt se ne smejo odnesti, uničiti ali narediti neuporabni. To velja posebej tudi za terenske naprave zračnega prometa, za radijske postaje, gospodarski in prometni material, elastični železniški vozovni park, za elektrarne in plinarne in vodovode. Ne smejo se odstraniti živila, živina, surovine, krma itd.

Odgovor ČSR

London, 26. sept. e. Snoči ob 18.15 so se nadaljevala posvetovanja v Downing Streetu. V tukajšnjih krogih se je kmalu zvedelo, da je ob tej priliki českoslovaški poslanik Masaryk izročil angleški vladi odgovor českoslovaške vlade na Hitlerjev memorandum. O tem ni bilo izdano nikakoli službeno obvestilo, toda iz českoslovaških virov doznavajo, da Českoslovaška ni sprejela nemškega memoranda, vsaj ne v pogledu ultimativnega roka, ki je postavljen za evakuacijo sudetskega področja.

Praga, 26. sept. AA. (ČTK) Kakor se izve, navaja českoslovaška nota, ki je bila danes izročena v Londonu razlike med angleško-francoskim načrtom in memorandum kancelarja Hitlerja. Po franco-

Vyzva.

Konzulat Československé republiky v Lublani yžývá československé příslušníky, nalézající se na území drávké banoviny, aby ve smyslu rozkazu o všeobecné mobilisaci ihned této výzvy uposlechli a odebrali se nejkratší cestou přes Rumunsko do Československé republiky. — Průjezdni rumunské visum lze si opatřit v Lublani, Záhřebu nebo v Bělehradě.

Mobilisace se týče záložníků všech druhu zbraní, důstojníků, poddůstojníků a mužstva do 40 roku včetně a speciálních služeb i starších.

Zádné výjimky nejsou přípustné!

Konzulat Československé republiky v Lublani poziva československé državljane, ki se nahajajo na ozemlju dravške banovine, da se v smislu povelja o splošni mobilizaciji takoj odpeljejo preko Rumunije najkrajšim potom v českoslovaško republiko.

Povelje o mobilizaciji se nanaša na rezerviste vseh vrst orožja — častnike, podčastnike in moštvo do 40. leta starosti, po 40. letu velja za specialno službo.

Nobene izjeme niso dovoljene. Transitna rumunska viza lahko dobe v Ljubljani, Zagrebu odnosno v Beogradu.

sko-angleškem načrtu se glede mnogih stvari postavlja načelo, da bo podrobnosti odstopitve ozemlja predpisala nevtralna mednarodna komisija. Nasprotno pa Hitler zahteva, da se vse izvede po njegovih navodilih in na podlagi podrobnosti, ki so naznačene na karti. Po francosko-angleškem predlogu ni bilo rečeno, da se morajo Čehi iz imenovanih pokrajin umakniti brez vsega, Hitler pa zahteva, da se morajo umakniti pred 1. oktobrom in tam pustiti vse svoje imetje. Na koncu note poudarjajo, da to, kar zahteva Hitler, dejansko ni rešitev sudetsko-nemškega vprašanja, temveč je to zahteva, da Nemčija z vojsko zasede vse strateško pomembne točke na českoslovaškem obmejnem ozemlju.

Kdaj bi nastopila Italija

Mussolini je danes dopoldne govoril v Veroni

Verona, 26. sept. br. Snoči je prispel min. predsednik Mussolini v Verono. Davi ob 10. je govoril na evilem fašističnem zborovanju. Deja lje med drugim: Naši nasprotniki, ki se zbirajo pod znamenji francoskega trikotnika ter boljševiškega rdečega srpa so imeli v zadnjih dneh kaj malo upanja, da se bodo stvari zasukale njim v korist. Razvoj dogodkov je prešel v fazo, ko je treba izraziti svoje mnenje: priznati je treba napore angleškega ministrskega predsednika, da se reši sedanj problem. Nemški memorandum se mnogo ne razlikuje od smernic, ki so bile določene na londonskem sestanku. Če pa se bodo Českoslovaški še nadalje zanašali na svojo moč, je vsakomur jasno, kakšen bo končni zaključek. Od vsega početka je imel ves zgodovinski problem tri vidike, nemškega, madžarskega in poljskega. Z vseh treh mora biti integralno rešen. Če je kdo v Evropi, ki s mora o tem napraviti čiste račune in se zavestiti vsega, kar bi sledilo, je to predsednik českoslovaške republike.

V nadaljnjem govoru je podaril: Razvoj dogodkov si je mogoče takole predstavljati: Še nekaj dni je časa, da se problem mirno uredi. Če se ne bo našel mož, ki bi mogel preprečiti konflikt, se bo v prvem trenutku ta konflikt lokaliziral. Še verja-

mem, da Evropa ne bo hotela vojne, ki bi uničila njo samo. Evropa ima še mnogo večje potrebe, kakor pa da bi se povečala število grobnic na mejah svojih držav. Šele v tretji fazi je pričakovati, da bo konflikt dobil tak značaj, da bomo tudi mi prisiljeni poseči vmes in tedaj ne bomo niti za hip oklevali. Lahko še rečem, da se more tak razvoj dogodkov do tretje faze dovršiti z izredno naglico.

Zaman se evropska diplomacija še trudi, da bi rešila Versailles. Evropa, ki se je ustvarila na podlagi versajske pogodbe, je bila skonstruirana od ljudi s piramidalnem neznanjem zemljepisa in zgodovine. Versailles je v agoniji. V tem tednu se odloča njegova usoda. V tem tednu se lahko rodi nova Evropa. Mi, ki smo zbrani okrog liktorskih znamenj, smo za to novo Evropo.

Veliki fašistični svet sklican za 1. oktober

Rim, 26. sept. e. Veliki fašistični svet je sklican za 1. oktober, na dan, ko poteče rok za odgovor Českoslovaške na angleški memorandum. Smatrajo, da bo veliki fašistični svet na tej seji zavzel svoje končno stališče glede na mednarodni položaj.

Kako je prišlo do mobilizacije v ČSR

London, 26. sept. V. Angleška vlada objavlja pojasnilo h komunikaciji českoslovaške vlade o predzgodovini českoslovaške mobilizacije. Angleška vlada pravi, da je 23. septembra najprej pozvala českoslovaško vlado, naj ne povzame nobenih korakov, ki bi mogli otežkovati nadaljni potek pogajanj.

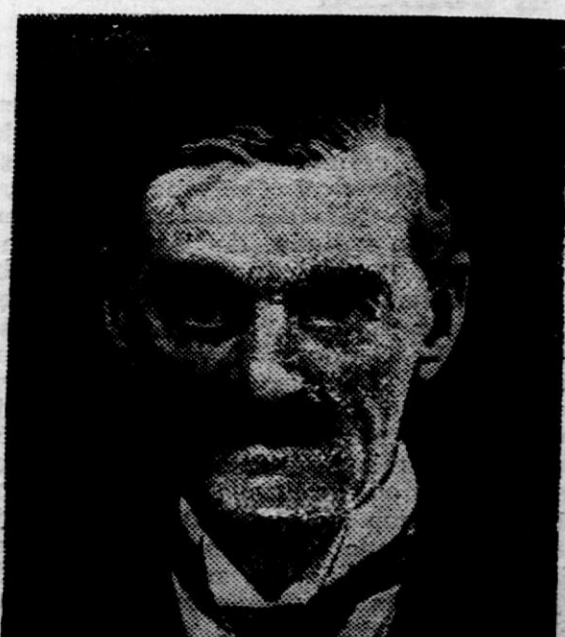
V petek zvečer pa je prejela poročilo českoslovaške vlade, da je položaj nadvse napet in nevaren. Po tem poročilu je angleška vlada preko svojega predstavnika v Pragi sporočila ČSR »da ne more več prevzeti odgovornosti, da bi še nadalje odsvetovala splošno mobilizacijo.« Po tej izjavi je sledila splošna mobilizacija českoslovaške vojske.

Rumunski general prestopil v čsl. vojsko

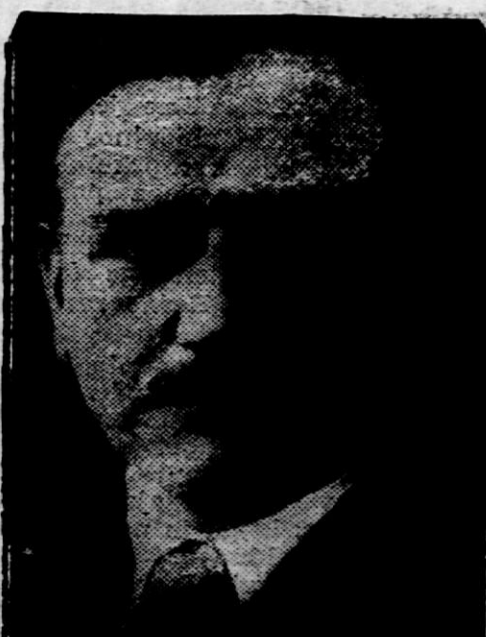
Praga, 26. sept. e. Rumunski divizijski general Anastaziu se je stavil českoslovaški vladi na razpolago.

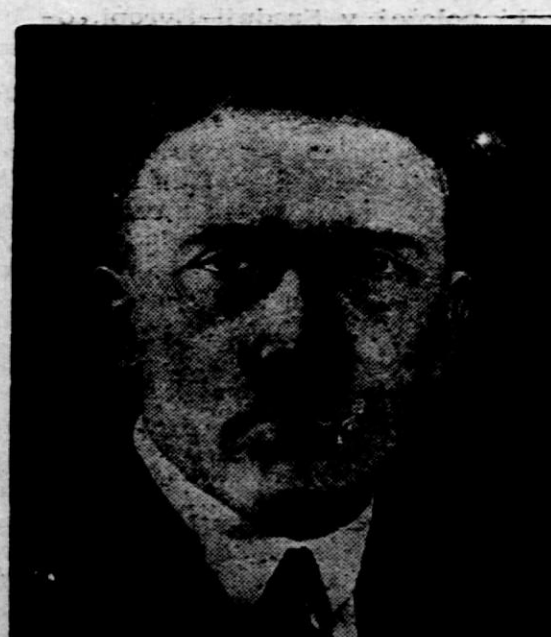
Dr. Edvard Beneš

Neville Chamberlain

Edouard Daladier

Adolf Hitler

V njihovih rokah je usoda miru in vojne v Evropi

Hitlerja v letih 1938-1939 na ČND

Politični obzornik

Politični katolicizem

Velezanimiv in značilen je članek »Politični katolicizem« ki ga je objavila »Delavska pravica«, glasilo krščanskega delovnega ljudstva Gostinčarjeve Jugoslavije. strokovne zveze izpod peresa Vitka Muske. Članek pravi, da so tudi v katoliških krogih jeli uvidevati in se zavedati, kako škodljiv in poguben je za katoliško cerkev in za versko življenje — politični katolicizem. Iz tega članka posamezno odstavke, ki so posebno značilni in predstavljajo jedro Muskovih izjavljaj.

Tu citamo: »Katoliške stranke, vemo, so nastale v dobi kulturnih bojev po francoski revoluciji in so se takrat močno razmahale. V tej dobi jim pač ne moremo odreči zaslug, ki so jih imele za obrambo in varovanje cerkve. Toda gotovo je neizpodbitno dejstvo, da je veličansko vprašanje v današnjem času in v teh, v čisto v drugo smer obrnjenih razmerah, ali je danes cerkvi vse to, kar ji je menda nekoč koristilo, še koristno, ali pa ji vse to ne škoduje in je na polju meddržavnega in splošno svetovnega dogajanja celo ne kompromitira. Meni se namreč močno dozdeva, da se tu začenja tudi tragika političnega katolicizma, katerega slabi nasledki niso omejeni samo na politično polje, temveč so segli tudi na polje kulturnega in socialnega udejstvovanja katoličanov... Vsekakor je res, da ima končno vsak državljani pravico do političnega udejstvovanja in prav tako tudi duhovnik, toda vendar je zelo dvomljivo moralni uspeh, ki ga bo s takšnim delovanjem dosegel. Nujno je namreč v tem družabnem redu, ki danes vlada med katoličani, da bo postal zagovornik »političnega katolicizma« in tistih strank, kjer bo imel vplivno in odločilno vlogo. Vsekakor je bil ta silno zanimiv pojav opazovati v bivši SLS, v kateri so vključ vsemu vendarle imeli najbolj odločilno besedo in vodilno vlogo duhovniki. Ker pa je tudi pri duhovnikih nujno treba računati s človekom in človekovo naravo, ki najde posebno ob takih prilikah svojo silno značilno podobo in strah, ki podvija in se ne oziira na nobene norme, je prav v udejstvovanju teh duhovnikov v bivši slovenski katoliški stranki izvir mnogih predsodkov o vsem katoliškem med ljudstvom...«

Že iz slovenskih razmer, se bolj pa iz današnjega položaja nemških in avstrijskih katoličanov in vsega katoliškega moremo sklepati, kako težki so nasledki »političnega katolicizma« in težko je pristati na mnenje nekaterih katoliških politikov, ki menijo, da vse to odtehta ugodnosti, ki jih pripisujejo politiki. Izkušstvo namreč čisto natančno potrjuje dejstvo, da vsi grehi, zablude in plitvosti političnih strank, ki jih podpirajo katoličani in katoliške avtoritete, obremenjujejo tudi cerkev in katolicizem. Pa tudi na poplavljenju katolicizma v obeh katoliških smislih ima »politični katolicizem« silno porazen vpliv, kajti v večini primerov pač čisto namerno in zavestno zakriva in prikriva pravo podobo katolicizma in krščanstva. Dejstvo je, da se katoliške stranke prepogosto za dosego svojih ciljev in namenov poslužujejo nedovoljenih, nemoralnih sredstev za pritisk na vestiljudskih množic, in se tu začenja največje zlo in največji moralni greh »političnega katolicizma«, da so namreč večkrat proglasili voditelji svoje osebno mnenje za nauk, o katerem je bilo razpravljati najstrožje prepovedano!

Prepričan sem, da je tu začetek in izvor vsega zla in neurejenosti v našem slovenskem »katoliškem občestvu«, čeprav naši slovenski »politični katoliki« trdno zatrjujejo, da to ni res. Dejstvo je pač namreč, da je tako nastala ne samo pri nas na Slovenskem, temveč tudi marsikje drugje praksa, da se sveto, čisto postavi — morda celo nezavestno — v službo nesvetega in podredi političnemu in smislu koristnega, za dosego cilja pripravnega orodja...«

Tem izjavam nimamo kaj dostaviti, saj oveljavljajo dovolj drastično »politični katolicizem«!

„Poleg nas za druge prostora ni“

Prav zabavno je čitati zeleni tednik, kako se v potu svojega obraza trudi, da bi »preosnovak družbo na stanovski in katoliški — pardon, krščanski podlagi. Katoliška podlaga se je namreč v zadnjem času spremenila, kdo ve, iz kakšnih razlogov, v »krščansko«. List neprestano piše o tej »preosnovi«, ni pa še črnil besedice, kako si zamišlja ta »preosnova«. Teden za tednom objavlja dolgočasne članke in veže otrobe, toda človek se zaman muči, da bi iz teh otrob izločil kako zrna, kako programsko točko, po kateri bi se lahko sklepalo, kako se hoče izvesti to »velikopokopno reformno delo«. V eni svojih zadnjih števk je priložil članek »Hlinavcem neizprosen boje«. V tem članku piše med drugim: »Naši nasprotniki se ne morejo zadosti nakrižati svojih gesel v svobodi in demokraciji. Ko smo pa mi s svojim stanovskim pokretom vstopili v slovensko javno življenje, so iz vseh taboretov juristi na nas, v žlici vode so nas hoteli utopiti. Med vsemi demagoškimi nasprotniki od nacionalista do »krščanskega« in marksovega socialista nismo odkrili v tem oziru nobene izjeme... Zato smo tudi v eni zadnjih števk zapisali: Ne pozabljamo, da smo na vseh straneh v boju s teroristi in naj nam nikar nikdo ne zamoli, če v boju za svobodo stanov ne bomo rabi! lešnih pušk in papirnatih topov. Po naši miselnosti ni s tistimi katoliškimi snemi, ki so v javnem življenju »zgodila« se z nasprotniki neke liberalno-svobodoljubne smeri, nobene skupnosti...«

— Ko je Križmanov list tako opravil s svojimi nasprotniki »od nacionalista do krščanskega« in marksovega socialista, izjavlja: V prepričanju, da je našemu malemu katoliškemu narodu zadostna ena delavska skupnost, ustvarjamo tako v njem za to skupnost enoten katoliški delavski stan. Poleg njega za noben drugi delavski pokret prostora ni! Vsak drug je po našem gledanju izven narodne skupnosti in zato tudi proti narodnim in pravi delavskim interesom... V teh stavkih sicer ni nobene logike, kaj pa nam kažejo reformatorji na

Zakaj ČSR odklanja Hitlerjeve zahteve

Če bi jih sprejela, bi postala samo nemška koncentracijska taborišča

London, 26. sept. AA. (Reuter). Reuterjev diplomatski urednik piše, da mislijo v Pragi glede uveljavljanja nemškega načrta to, da bi to pomenilo popolno odpuščanje Čehoslovakov na svojo suverenost. V Pragi poudarjajo, da je eden izmed bitnih predlogov angleško-francoskega načrta, ki ga je čehoslovaška vlada sprejela, ta, da se Čehoslovaški zagotovo nove meje ter bi med garanti bila tudi Nemčija. V Pragi tudi poudarjajo, da je angleško-francoski načrt predvideval glede odstopitve nemških krajev, v katerih biva več kot 50% Nemcev, posebno proceduro. Po načrtu naj bi se ti kraji odstopili Nemčiji šele po nizu pogajanj med Nemčijo, Anglijo, Francijo in ČSR, medtem ko nemški memorandum zahteva, da se kraji, označeni na zemljepisni karti zvržen memorandum takoj izroče Nemčiji. Poleg tega obsegajo kraji, naznačeni na tej karti, večidel čehoslovaške utrjene črte. Na ta način, tako naglašajo v Pragi, bi ostala ČSR brez vsake možnosti, da se brani.

V Pragi hudo kritizirajo nemško zahtevo, da bi nemška armada takoj zasedla odstopljene kraje, ne glede na to, da bi šele plebiscit v teh pokrajinah pokazal, komu naj pripadajo. Kar se tiče zahteve, naj se izpusti takoj vsi sudetski Nemci, ki služijo v čehoslovaški vojski ali v policiji, poudarjajo v Pragi, da bi izpuščeni vojaki in stražniki s tem dobili priliko, da se v mejah čehoslovaške republike delajo proti doseženi državi. Glede zahtev o plebiscitu pravijo v Pragi, da bi po nemških zahtevah mogla Nemčija plebiscitne pokrajine odrediti tako, kakor bi kazalo njej najbolje. Z drugimi besedami povedano, bi mogla Nemčija odtrgati samo prostorsko neznatne pokrajine z nemško večino, katere glasovanje bi dalo zelo nepravilno sliko o dejanskem številčnem stanju in odnosu prebivalstva. Končno pristavljajo, da predlaga nemški načrt za pripravo plebiscita samo nemško-čehoslovaško mešano komisijo, torej komisijo brez udeležbe zapadnih držav.

Diplomatski urednik Reuterja pravi dalje, da v Pragi govore tudi o tem, kako se pojavlja sedaj vprašanje, kdo bo uredil in kdo plačal na te pokrajine odpadajoči del državnega dolga. Dalje, kdo bo rešil mnoga prevažna gospodarska vprašanja v krajih, ki jih je treba odstopiti Nemčiji, pa so bili ti kraji tisoč let nedeljiva gospodarska celota z drugimi zahodnimi oblastmi čehoslovaške republike vred. Z uveljavitvijo Hitlerjevega načrta se poraja tudi mnogo vprašanj glede prometa. V Pragi mislijo, da nemški načrt predlaga za Čehoslovaško težje pogoje, kakor pa jih je Versailles dal Nemčiji. Države naslednje bivše avstro-ogrske monarhije, tako pravijo v Pragi, so bile prisiljene sprejeti na svoja rama odpadajoči del avstrijsko-ogrskega državnega dolga, kakor so tudi sprejele nase nekatera bremena v zvezi z državnimi imetji, ki se nahajajo na njihovih ozemljih. Iz vsega tega sledi, da bi uveljavitev nemškega memoranda pomenila za ČSR gospodarsko in finančno kapitulacijo.

Pomembna pomanjkljivost nemškega memoranda je tudi v tem, da se v njem z nobeno besedo ne opredeljuje Hitlerjevo stališče z ozirom na poljske in madžarske zahteve, in ker se v memorandumu nič ne govori o nemški garanciji čehoslovaških mej. Poleg tega memorandum nikjer ne omenja francosko-angleškega načrta. Na koncu pravijo v Pragi, da bi za primer, če se Hitlerjeve zahteve uveljavijo, ne ostalo od slavne in močnega češkega kraljevstva nič več kakor neke vrste koncentracijsko taborišče, ki bi bilo nesposobno braniti se in brez vsake možnosti, da bi moglo živeti dostojno gospodarsko življenje.

Francoski tisk odklanja memorandum

Pariz, 26. sept. br. Listi že živahno komentirajo vesti o vsebini memoranda. Vsi po vrsti odločno odklanjajo Hitlerjeve zahteve. V »Populaire« pravi Leon Blum: So stvari, ki jih od Čehoslovake ni mogoče zahtevati. Pod nobenim pogojem misle na svetu ne bi mogli dopustiti, da se Čehoslovaški ne bi ujemale njene nove meje in njena politična gospodarska in vojaška suverenost, če že izpolni vse, kar je Hitler zahteval pred dobrim tednom dni in na kar je po nasvetu svojih prijateljev pred tednom dni pristal.

Angleški tisk za ČSR

London, 26. sept. br. Čedalje večje presojanje angleškega javnega mnenja v presojanju nemških zahtev najbolj zgovorno potrjuje dejstvo, da se sedaj tudi nekateri germanofilske listi obračajo proti nemškemu namenu glede Čehoslovake. Tako piše Garwin, ki je doslej zagovarjal Nemcem prijazno stališče, v svojem tedniku »Observer« med drugim: Nemčija očito misli, da bi sedaj lahko brez boja in z novimi koncesijami Anglije ter Francije dosegla zase tako ugoden strateški položaj v Srednji Evropi, da bi

moti, da bi teh zmedenih izjav naj ne zaključil s patetično izjavo: »Tem zgrešenim cujem in metodam postavljamo mi nove zamisel enotnega stanu, ki naj na krščanskih (nič več katoliških!) osnovah z drugimi stanovci zgradi novo družbo svobodnih stanov.« — Ali se res najdejo pri nas še delavci, ki sledijo temu zmedenemu frazerju.

„Torba, kjer ni dobro za delavca“

»Ko hodi rdeči satan po svetu na lov za dušami ročnih in umskih delavcev, vabi ene in druge v svoje mreže, toda vsakega z drugo zamko. Ko jih vabi, jih stika vse v eno torbo, kjer ni dobro ne za ročnega niti za umskega delavca. Oba postanejo lažna stvarstvo in priprava za njegovo materialistične cilje — nujno orodje — »Slovenski delavec«, št. 36.

ji bila odprta vrata za vse nadaljnje uspehe. Nemci so odvrtili masko, ker mislijo, da je prišel čas, ko lahko zavladajo nad Evropo. Mi pa sodimo, da temu še ni tako in da je nasprotno prav sedaj nastopil čas, da se vse miroлюбne in demokratske države združijo proti Nemčiji v obrambi čehoslovaške republike, kateri daje nemška kampanja poslednje dni vse adute v roke.

Stališče Rumunije

Bukarešta, 26. sept. e. Dočim je bilo v zadnjem času razpoloženje precej nejasno in negotovo, se je zdaj situacija nekoliko razbistrila in izboljšala. Splošno prevladuje prepričanje, da ne bo vojne. Ukaz o mobilizaciji na čehoslovaškem je bil v vseh listih objavljen na najvidnejšem mestu. Povsod ostro kritizirajo stališče

V ČSR proglašeno obrambno stanje

Praga, 26. sept. br. Na osnovi čl. 52 zakona o narodni obrambi, je prezident dr. Beneš podpisal ukaz, s katerim je bilo proglašeno v vsej državi obrambno stanje. Po tem dekretu je bilo uvedeno obvezno delo za vse nemobilizirane prebivalstvo, za vse ženske in moške od 18. do 60. leta. Hkratu je bila proglašena splošna revizijska pravica za vsa vozila, vso vprežno in tovorno živalstvo, vse razpoložljive stanovanjske prostore, vse razpoložljivo krmo in druge potrebščine, ki bi jih vojaštvo utegnilo rabiti.

Opozorilo henleinevskim napadalcem

Praga, 26. sept. e. Snovi je bilo izdano naslednje obvestilo: Ugotovljeno je, da so bile naše obmejne straže v zadnjem času večkrat napadene od članov Henleinovce legije. Člani te legije so prihajali preoblečeni v uniforme naših orožnikov, finančnih stražnikov ter naših obmejnih straž čez našo

Celonočna posvetovanja v Londonu

Danes se bodo posvetovanja francoskih in angleških državnikov nadaljevala v navzočnosti francoskega generalisima Gamelina, ki je bil nujno pozvan v London

London, 26. sept. e. Včeraj ob 14.30 se je sestala francoska vlada na seji, ki je trajala dve uri in o kateri je bil izdan komunikat, da je vlada sprejela na znanje poročila ministrskega predsednika Daladierja in zunanjega ministra Bonnetja o mednarodnem položaju ter o Hitlerjevem soglasju z izjavami, ki jih bosta podala Daladier in Bonnet v Londonu. Ob 17.30 sta se Bonnet in Daladier odpeljala v London.

V Londonu je že dopoldne razpravljalo o situaciji ministrski svet in se je popoldne ob 15. seje nadaljevala ter je trajala skoraj do 19. Ob 21.20 so prispeli Daladier, Bonnet in njihovi spremljevalci na Downing Street, nakar se je takoj pričela skupna francosko-angleška konferenca, ki je trajala do 24.

Po prekinitvi konference med Daladriem in Bonnetom na eni ter Chamberlainom in zunanjim ministrom na drugi strani se je pričela tretja seja angleške vlade, ki je trajala do 1. ponoči. Med sejo sta bila predsednik francoske vlade Daladier in francoski zunanji minister ves čas v posebni sobi angleškega zunanjega ministrstva v Downingstreetu.

Nekaj minut po eni uri sta francoska državnik skupaj zapustila angleško zunanje ministrstvo, pred katerim je bilo kljub pozni nočni uri na tisoče ljudi, ki so vzklicali: Pomagajte Čehoslovaki! Pri odhodu je izjavil predsednik Daladier novinarjem: »Tekom razgovorov ni bilo preveč slabo.«

Okoli 2. ure ponoči so objavili londonski listi v posebnih izdajah vest, da bo

Skupna proklamacija Anglije in Francije nemškemu narodu

Značilen predlog londonskega »Timesa«, v katerem se zreali razpoloženje angleške javnosti

London, 26. septembra. v. Jutranji »Times« je objavil uvodnik, v katerem pravi, da preostaja sedaj še samo en korak za rešitev nastale krize. Treba je rešiti mir. Zato naj izdeta se v teku današnjega dne francoska in angleška vlada skupni manifest na nemški narod s pozivom, naj v zadnjem tre-

Kdo je kriv

Švicarski list o stvarnem pomenu godesberškega sestanka

Curik, 26. sept. v. Značilno je, da švicarsko časopisje, ki je običajno izvirno informirano in presoja evropske dogodke z veliko objektivnostjo gleda položaj z veliko skopostjo.

Mnogo pozornosti je danes vzbudilo poročilo »Neue Zürcher Zeitung« iz Londona, ki po naslovu »Resno razpoloženje v Londonu« govori:

V Angliji prevladuje mnenje, da je smatrali angleško-francoski načrt za rešitev sudetskega nemškega vprašanja kot pokopan. Razgovori v Godesbergu so se razbili na tem, da se kancelar Hitler ni hotel obvezati, da v času pogajanj ne vkraka v ČSR. Pismo, ki ga je poslal Chamberlain v petek dopoldne Hitlerju, je imelo dvojni namen: Prvič je predstavljalo zadnji poskus, da se pogajanja postavijo na realno osnovo, ker bi bilo nemislno se pogajati, če stane od strank zahtevani

Poljske, zaveznice Rumunije. Splošno razpoloženje napram stališču, ki ga je zavzela Poljska, je razvidno iz stališča profesorja Jorge v listu »Timpul«, ki med drugim piše:

Rumunija želi mir v današnjih svojih mejah, to je aksiom njene zunanje politike. Zato ne bo v nobenem primeru odobraval diplomatske ali celo vojaške akcije, ki bi lahko izzvala vojno ali služila idejam politične propagande za nasilje. Rumunija je prepričana, da noben spor ne upravičuje napada ali grožnje za napad z vojnimi sklepi. To je bil tudi povod, da je Rumunija sklenila prijateljske in zavezniške pogodbe z državami Vzhodne Evrope, s podunavskimi in balkanskimi državami, ki žele na solidaren način živeti v miru v svojih mejah, a v popolni neodvisnosti. Za danes ob 17. je sklicana v Sinaji izredna seja vlade pod predsedstvom kralja Karola.

Pisanje berlinskih listov

Berlin, 24. septembra. AA. (Stefani). Nocojšnji listi, ki komentirajo sedanji evropski položaj, poudarjajo, da zahteve, ki so formulirane v nemškem memorandumu, ne morejo biti zavrnjene. Časopisi trdijo, da memorandum ne vsebuje ničesar drugega kot samo formuliranje nemških zahtev, ki so bile objavljene pred 12 dnevi od strani Hitlerja v Nürnbergu.

Madžari plenijo pošiljke za čehoslovaško

Berlin, 26. sept. e. Po poročilu DNB je bilo včeraj v Budimpešti zadržanih 7 podunavskih vlačic, ki so jih preiskali. Tvor je bil deklariran za žito iz Sovjetske Rusije za Čehoslovaško. Preiskava je pokazala, da se je na vlačicah nahajalo 200 vagonov letalskih delov in artiljerijske municije. Madžarske oblasti so vse to zaplenile. (S kako pravico?)

Daladier in Bonnet imata vezane roke

Praga, 26. septembra. v. Prški politični krogi najnudenjeje zasledujejo razvoj evropske politične krize. Po poslednjih informacijah iz Pariza in Londona ugotavljajo odgovorni prški krogi, da sta tokrat predsednik francoske vlade Daladier in zunanji minister Bonnet striktno vezana na predhodne sklepe francoske vlade.

Rusija pripravljena

Praga, 26. sept. v. V poznih urah je obvestila prška vlada ruski poslanik, da je ruska vojska pripravljena in da lahko vsak trenutek intervenira.

Varnostni ukrepi v Parizu

Pariz, 26. sept. v. V francoski prestolnici nadaljujejo z varnostnimi ukrepi. Pozno zvečer je bila izdana kraljeva francoskega letalskega ministrstva, v kateri navaja naslove vseh zaklonišč za slučaj letalskega napada na Pariz. V knjigi je navedenih 43.000 zaklonišč proti letalskim napadom.

Včeraj so bili mobilizirani v Parizu vsi gasilci, ki so bili opremljeni s plinskimi maskami in oblekami za akcijo v primeru plinskih napadov.

Skupna proklamacija Anglije in Francije nemškemu narodu

Značilen predlog londonskega »Timesa«, v katerem se zreali razpoloženje angleške javnosti

London, 26. septembra. v. Jutranji »Times« je objavil uvodnik, v katerem pravi, da preostaja sedaj še samo en korak za rešitev nastale krize. Treba je rešiti mir. Zato naj izdeta se v teku današnjega dne francoska in angleška vlada skupni manifest na nemški narod s pozivom, naj v zadnjem tre-

nutku reši mir ter ohrani svet pred strahoto nove svetovne vojne. Proklamacijo naj bi sestavil angleški parlament. Ako bo tudi ta proklamacija na letala na gluha ušesa, potem ni nikogar več na svetu, ki ne bi vedel, kdo je izval nov svetovni konflikt.

uspeh je v naprej osigural. Drugi namen pisma pa je bil ta, da v stališča razbistira pogajanja pred celim svetom podoben jasno, kdo je krivec. V Godesbergu objavljeni komunikacije sicer dopustljive pramen nade, ašoravno izgleda, da je Hitler čeno za mir svetovni povisl in da Chamberlain kot posrednik ne le Anglijo, temveč tudi Francijo ni mogel dati le mednarodnih koncesij. V Londonu presoja položaj skrajno resno. Listi so danes še previdni in ne govorijo o vojni. Prebivalstvo je povsem mirno. Z gotovostjo se da reči, da je predsednik Chamberlain zaradi svojega odločno odklonilnega stališča v Godesbergu mnogo bolj priljubljen, nego je bil zaradi svojega popuščanja v Berchtesgaden. Nesporno je, da smatrala Anglija in Francija, da sta obvezani garantirati neokrnjenost ČSR, dokler pogajanja trajajo.

Beleznica

KOLEDAR

Danes: Ponedeljek, 26. septembra, katoličani: Ciprijan
DANASNJE PRIREDITVE
Kino Matice: Rosalie
Kino Sloga: Mr. Moto — Rumena maska
Kino Union: Vesela zapeljivka
Kino Siska: Mlle Docteur
Kino Moste: Ladja sužnjev in Materinstvo

Razstava kiparja Borisa Kalina v Jakopičevem paviljonu

DEZURNE LEKARNE

Danes: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9, Ramor, Miklošičeva cesta 20, Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Poljska čaka

Varšava, 26. sept. e. Doznava se iz zanesljivega vira, da danes dospel odgovor na poljsko noto, izročeno v Pragi 21. t. m. Odgovor v obliki pisma prezidenta dr. Beneša predsedniku poljske republike je prinesel poseben letalski kurir. Predsednik je noto takoj izročil zunanjemu ministru. V varšavskih krogih izjavljajo, da bo Poljska zahtevala v Pragi jamstva, da ta njena pripravljenost za pogajanja ne predstavlja kakšne maneuvre. Tudi Poljska zahteva, naj Čehoslovaška umakne iz vseh okrajev, kjer je nad 75% poljskega prebivalstva, svoje čete. V ostalem je odgovor na noto napravljen povoljen vtis ter ga smatrajo za prvo etapo pri reševanju poljsko-čehoslovaškega spora. Dalje se smatra, da ne obstoji resna nevarnost s strani Sovjetske Rusije, ker ne verujejo v oboroženo intervencijo v prid Čehoslovaške sprčo govora Litvinova v Ženevi, ki je poudarjal, da bo Rusija prisiljena Čehoslovaški na pomoč le v slučaju, če bo tudi Francija izpolnila svoje obveznosti. Poljske vojaške priprave in sestavljanje prostovoljskih oddelkov se nadaljuje, čeprav je Poljska zavzela stališče čakanja. Poljski tisk tudi danes kaže precejšnje simpatije do Madžarske in Nemčije.

Drevi bo govoril Hitler

Berlin, 25. sept. AA. (Havas). Hitler se je snovi vrnil v Berlin v spremstvu zunanjega ministra Ribbentropa. Göttsels in nekaterih drugih visokih osebnosti, ki so ga bile spremljale v Godesbergu.

Berlin, 25. septembra. AA. (DNB). Minister za propagando Göttsels je objavil, da bo v ponedeljek 26. septembra ob 8 zvečer govoril kancelar Hitler na velikih manifestacijah, ki bodo v Sportplatzu. Ta govor bodo prenašale vse nemške radiopostaje.

Nemški vojaški transporti

London, 25. sept. br. Listi poročajo o poslednjih nemških vojaških pripravah. Iz Monakovega je v pretekli noči krenilo proti Salzburgu izredno veliko število vojaških transportov. Proga proti Salzburgu je bila sploh rezervirana zgolj za prevažanje vojaštva in vojnih potrebščin. Tudi na cestah je vse polno težkih tovornih avtomobilov z vojaštvom in vojnimi potrebščinami, ki z veliko brzino hitijo proti Salzburgu in Dunaju. Iz Monakovega je davi odletelo v Linz in na Dunaj več eskader vojnih letal.

Kralj Boris pri Hitlerju

Berlin, 26. sept. br. Bolgarski kralj Boris, ki se je te dni mudil v Vzhodni Prusiji, kjer je bil v gosteh pri pruskem ministrskem predsedniku maršalu Göring, se je včeraj pripeljal nazaj v Berlin, kjer se je sestel s Hitlerjem. Razgovor je trajal skoraj celo uro. Sestanek je bil prvačnega značaja, kakor vse kraljevo potovanje po Nemčiji. Razgovor je potekal v zelo prištrnem duhu. O njegovi vsebini ni mogoče izvedeti ničesar, čeprav so si tukajšnji dobro poučeni politični krogi na jasnem, da se je nanašal na sedanji mednarodni položaj.

Cenzura v Bolgariji

Sofija, 26. sept. e. Tu je bila znatno postrežena tiskovna cenzura. Znani sofijski tednik »Sofia« je bil po odloku ministra notranjih del in po odobrenju ministrskega sveta včeraj za vedno prepovedan. Vzroki niso znani. Istočasno doznavajo, da sta bila ravnatelja listov »Nova Kambarana« in »Zarja« uradno opozorjena, naj posvetata več pažnje pisavi svojih listov, ker bo v nasprotnem primeru obema listoma izhajanje prepovedano.

Nemški bojovniki v Londonu

London, 25. septembra. AA. Nemški bojovniki, ki se mude v Londonu kot gostje angleških bojovnikov, so bili včeraj popoldne sprejeti pri generalu Hamiltonu. V kratkem govoru je angleški general pozdravil nemške goste ter poudaril dejstvo, da so nemški bojovniki prišli ravno v današnjem položaju na Anglesko in so s tem dali jasni dokaz, kako si žele miru.

Mehiški petrolej

New York, 25. septembra. AA. (Havas). »New York Times« poroča, da so včeraj začeli v mehiškem mestu Tampico natovarjati dve petrolejski ladji s petrolejem za Nemčijo. Ta petrolej bodo izkrcali v Hamburgu. Od omenjenih dveh ladij je ena grška, druga pa norveška. Z druge strani poročajo, da je Velika Britanija pospešila proizvodnjo petroleja in da angleška vlada v nobenem primeru ne bo kupovala petroleja v Mehiki.

Širite naročajte »Slovenski Narod«!

Borzna poročila

Curik, 26. septembra. Beograd 10. Pariz 11.50, London 21.35, New York 44.25, Bruselj 76.15, Milan 23.35, Amsterdam 238.60, Berne 177.50, Praga 15.10, Varšava 88, Budapešta 88.

Na dan mobilizacije v ČSR in v Nemčiji

Kaj so videli in doživeli na svoji ekskurziji člani Akademskoga odtoka JČ lige, ki so se včeraj zjutraj vrnili v Ljubljano

Ljubljana, 26. septembra. Ekskurzija članov Akademskoga odtoka JČ lige v Ljubljani po Češkoslovaški se je končala dva dni prej, kakor bi se morala po programu. Gostitelji, ki so nas sprejemali s posebno pozornostjo v urah največje svetovne vznemirjenosti in mrzličnih priprav na vojno, so se čutili dolžne opozoriti nas na nevarnost, od ure do ure večjo. Posvečali so nam tako dragocen čas, a vendar so nas prepričali, s kakšnim veseljem bi nas radi pridržali, a so nam morali svetovati, naj se podizamo čim prej domov, preden bodo zaprte meje. Presrečni smo, da smo spoznali Čeha v urah največjih preizkušenj, kajti v tem pogledu povsem velja pregovor, da se zlato izkaže v ognju. Spoznali smo jih kot narod izrednih moralnih kvalitativ in naš ponos, da smo Slovani, se je utrdil.

V PLZNU TER V SKODOVIH ZAVODIH V PETEK

V Plzinu smo nameravali ostati poldrug dan ter bi odpotovali v soboto popoldne v Češko Budějovice. Ko smo prispeli v Plzeň v četrtek, je padla črta vlada in odmevi zadnjih političnih dogodkov so bili tudi v tem mestu precej močni. Tedaj so bili Pražani na ulicah, Pražani, ki so tako odločno zahtevali v noči med sredo in četrtkom in še v četrtek ves dan odločnost od zastopnikov svoje države, ki so tako močno manifestirali za neodvisnost republike ter njeno bodočnost, da se tiste manifestacije lahko primerjajo s gibanjem množic ob proglasitvi narodne samostojnosti pred 20 leti. In tedaj so bili na ulicah tudi meščani v Plzinu, kakor so bili v vseh mestih republike. Niso sicer izražali svoje kolektivne volje tako močno in v tako ogromnih spredivih kakor Pražani, toda grude ljudi na trgih so pričale, da se odigrava ena najlepših dram mlade države. Mesto je bilo slabo razsvetljeno in na pločnikih so bile pripravljene posebne ulične svetilke, ki bi jih prižigali v primeru sovražnih letalskih napadov.

Ponoči so se pomikali skozi Plzeň vojaški transporti in manskateri meščani in spal kakor tudi ne v drugih mestih že nekaj dni. Pri večerji smo zvedeli, da so pred uro pripeljali v Plzeň 40 trupel z meje.

V takšnih časih gre človek s posebnimi občutki na ogled ene največjih tovarn orožja v Evropi. Toda bolj kakor to, kar smo čutili tedaj, je nedvomno pomembno, da so nas na dan splošne mobilizacije pustili v tovarno. Pomembno je, da je ravnatelj tovarne v svojem zelo značilnem nagovoru dejal: »Ko se bomo združili Slovani, se bomo lahko poživljali na ves svet...«

... V takšni tovarni pa tudi človeku lahko upravičeno zraste samozavest. Prihajalo nam je sicer na misel, kaj bi bilo, če bi se posrečilo nalet sovražnih letal nad Plzeň. Toda to vprašanje nas ni dolgo mučilo, kajti sprevredili smo, da so Čehi vsa podobna vprašanja že zdavnaj rešili. Ogromni tovarniški prostori so bili nekoliko temnejši kakor navadno, kajti vse šipe so preplepene, da bi ponoči ne prodirala svetloba iz tovarne. Tovarna obratuje ponoči in podnevi.

CIMPREJ DOMOV CIMPREJ!

Mnogo, mnogo stvari se nam je vtisnilo za vedno v spomin; med najmočnejše vtise pa moramo prštevatil govor predsednika plzenjske Čij lige, dr. Cardika v plzenjski pivovarni.

V petek popoldne smo se morali že posloviti od Plzina. Vsi so nas opozarjali, da je kriza dosegla vrhunec, in zdelo se je, da leži v ozračju nekaj težkega.

OB PROGLASITVI MOBILIZACIJE V BUDĚJOVICAH

V Budějovicah smo se pripeljali v petek zvečer nenapovedano, ker bi morali prispeti tja po programu šele naslednji dan. Tam je meja blizu, kar se čuti že na poti iz Plzina. Zato smo pogosto srečavali vojaštvo. Kakor povsod, smo opazili tudi tu poseben zanos med vojniki. Če bi ne opazili nič drugega, bi morali biti pomirjeni.

V Budějovicah smo zbudili veliko pozornost. Bil je mrak in mnogi ljudi je bilo na ulicah. Izredno so se zanimali, kaj je z nami, vsakekar zato, ker se je pred tedni začelo veliko preseljevanje: mnogi Čehi se preseljujejo od meje v notranjost države — na poti smo srečali nešteto avtomobilov, naloženih s pohištvo in v Plzinu je bilo mnogo beguncev. Toda kmalu se je izkazalo, kdo smo. Ljudje so se takoj spomnili, da so čitali o prireditvi, ki naj bila prirejena nam v pozdrav. Bučnih pozdravov pa ni bilo, kajti razpoloženje nikakor ni bilo primerno za veselo vzkljanje ter pozdravljanje. Molče smo si stisnili roke; pač pa nas je ljudstvo glasno pozdravljalo, ko smo se peljali do hotela.

V lepem lokalu »Besede«, kjer smo večerjali, so meščani čakali radijskih vesti. Zdelo se je, da je napetost popustila. Večerne vesti niso bile več posebno vznemirljive. Ko je bilo javljeno, da ni prošlo do pogaenja med angleškim in nemškimi državnikom, so nekateri celo sklepali, da je to dobro za Češkoslovaško. Radio oddaja zadnje čase vsako uro vesti. Ob 22. je napovedovalec prosil poslušalce, naj se potirne nekaj minut. Ljudje so čakali nestrno, zlasti se, ker so skutili, da se je zgodilo nekaj posebnega. Nestrnost se je pa še tem bolj stopnjevala, ko se je napovedovalec že nekajkrat oglašil ter dejal, da vesti še niso pripravljene. Šele čez dobrih 20 minut se je razširila po radiu vest, ki je zbudila po vsem svetu močnega odmeva — vest o splošni mobilizaciji. Ob prvih besedah, da je proglasena mobilizacija, so poslušalci začeli plesati in vzkljati. Može se pa pogledati na ure, ko je napovedovalec dejal, da se morajo javiti 6 ur po proglasitvi mobilizacije vojaškim oblastem. Iz zvočnika so zasvočeli skordi državne himne. Če si se ozel po obzvir, se je zdelo, da postaneš hvalnico: napetost je popustila, prišlo je vendar do odločitve.

Vsi lokali so se na mah izpraznili, vse ulice so oživele; vojaški oddelki so peli ko-

račnice. Od vseh strani so pa drvela proti meji motorna vozila brez luči.

Pol ure po proglasitvi mobilizacije je začela tuliti alarmna sirena; čez nekaj minut je zagrmela mesto popolna tema. Umaknili smo se v hotelsko klet, kjer je sicer bar. Vizija vojne bi bila popolna, ko bi zaslišali še bučanje letalskih motorjev. Poplaš so napravili najbrž zato, ker bi neposredno po proglasitvi mobilizacije sovražni letalci najlažje zbegali ter napadli ljudi.

DOMOV SKOZI RUMUNJO?

Nameravali smo prenočiti v Budějovicah in v soboto zjutraj odpotovati po najbližji poti domov. Po proglasitvi mobilizacije je pa nastalo takoj vprašanje, ali bomo sploh prišli čez mejo. Vojaški poveljniki nam je svetoval, naj bi takoj odšli, odločno nam je pa odsvetoval odhod skozi Nemčijo. Naročil nam je, naj bi se odpeljali v Brno, kjer bi se naj informirali, v katero smer bi naj nadaljevali potovanje. Najbolje bi bilo, če bi se vrnili skozi Rumunijo... Ko smo se ob 2. odpeljali proti Brnu, smo se že sprijaznili z vsem, tudi z večdnevno potovanjem skozi Rumunijo...

NOČ, KI SO JO PREČILI VSI ČEŠKOSLOVAKI

Peljali smo se skozi mnoge kraje proti Brnu in posred je bilo tako živahno kakor podnevi. Srčevali smo močje, ki so bili sicer še v civilu, a so že tvorili oddelke. V vseh krajih smo videli ljudi v gručin; bili so že pripravljeni na vse in zdelo se je, da so se pripravili na razvoja naglo se vrstečih dogodkov. Bila je noč, toda videli smo dovolj. Videli smo discipliniran narod, ki ga dogodki ne morejo nikdar prehititi. V noči od petka na soboto je bilo opravljeno vse. Ob zori so odhajale zadnje skupine moč. Vsi so bili mirni, resni, a tudi samozavestni; odhajali so kakor močje, ki izpopolnjujejo svoj dolžnost z globokim čutom odgovornosti.

V soboto zjutraj smo prispeli v Brno, ki je bilo nenavadno živahno za tako zgodnje ure. Trgovine so bile večinoma odprte že nekaj ur prej kakor navadno, da so

se močje lahko založili z vsem. Niti najmanjše zbežanosti nismo opazili nikjer. Pač pa se je ljudem poznalo, da so prebivalci noč in mnoge ženske so bile obkrožane. Toda na ulicah ni bilo nobenega, niti najmanjšega opazila notranjega sentimentalnega posvajanja.

VENDAR SKOZI NEMČIJO

V Brnu na konzulatu so nam dejali, da lahko odpotujemo skozi Nemčijo. Ob 9. smo se odpeljali. Vzdržali smo se, da smo videli več vojaških posadk. Dvakrat so nas ustavili. Ko smo povedali, da smo vsi jugoslovanski državljani, so nam takoj dovolili nadaljevati pot. Potovali smo skozi nekaj nemških vasi.

MOBILIZACIJA TUDI V NEMČIJI

Čim bolj smo se bližali Dumažu, tem jameje nam je postajalo, kako resni so politični dogodki zadnjih dni. Vrstilo se je isti prizori, ki smo jih opazovali pred 12 urami na češkoslovaški strani. Ljudje so postajali v gručin in o nočem razpravljali. Bili so mirni in kakor apatični. Srečevali smo čedalje več vojaštva, od kraja do kraja več vojaških motornih vozil. Srečevali smo vojaštvo v novih oblačilih, civiliste oprane s kovečgi, že preoblačene in precej stare rezerviste v uniformah. Na Dumažu smo opazili nove lepeše, z opozorilom, kako je treba pomoči zatečajevati okna. Videli smo okna lojalov zatečajevani s papirjem. Zarometi na motornih vozilih so bili prikriti s črnim blagom. Domačini so nas opozarjali, naj bi tudi mi pokrili žaromete na avtobusu.

Med Dumažem in Gradcem smo srečali več vojaških kolon. Okrog 300 velikih vojaških kamionov, vprav natrpanih z vojaštvom, je drvelo proti severu. Nekajkrat smo morali ustaviti, ker so po kilometre dolge vrste vojaških vozil zavzemale skoraj vse ceste. Videli smo, da so civilisti gonili kamione, da jih oddajo vojaškim oblastem. Videli smo čete rezervistov, pešcev v uniformah prejšnje avstrijske vojske. Skratka, nudili so se nam prizori prave mobilizacije.

Danes ob 15., 17., 19. in 21. uri
Sijajna komedija dobrih dvoripov, veselja, humorja in zabave
VESELA ZAPELJIVKA
Any Ondra in Paul Hörbiger
KINO UNION — Tel. 22-21
Danes neprekinjeno zadnjikrat ob 16., 19.15 in 21.15 uri

Včasih se pravica kmalu izkaže

Med pogovorom o kaznilnici je prišlo na dan, kdo je ukradel jermene, zaradi katerih je bil Koželj po nedolžnem obsojen

Ljubljana, 26. sept.

Včasih se pravica izkaže nad vse pričakovanje hitro. Ko je bil pred nekaj meseci delavec Janez Koželj pred sodniki in se je moral zagovarjati zaradi tatvine kolesa in tatvine gonilnih jermenov, ki jih je nekdaj ukradel na graščini Antona Abfalterna v Križu pri Komendi, je zanimal krivdo zlasti glede tatvine starih gonilnih jermenov. Priznal je pa tatvino kolesa. Orožnikom je fant priznal, da je ukradel tudi jermene, katere so nekada dne zopet našli tam, kjer so bili ukradeni. Sodišče se je opiralo na Koželjevo prvo priznanje in je fanta obsojilo na 3 mesece in pol strogega zapor. Sodišče si ni moglo misliti, da je Koželj pred pritiskom orožnikov sam sebe po nedolžnem obtožil, pa je le bilo tako. Fant je pač tak, da je priznal orožnikom tatvino, samo da bi imel mir in da ga ne bi orožniki pretepali. Mogoče je zaupal v Pravico in je upal, da se bo na sodišču izkazalo, da jermenov ni ukradel. Po nepravilnem naključju se pa tudi na sodišču ni pravica izkazala takoj, temveč šele po Koželjevi obsodbi in potem, ko je Koželj že prestal naloženo mu kazno. Zanimivo je tudi, da je Koželj kazni sprejel, čeprav je vedel, da je zaradi jermenov po nedolžnem obsojen. Zopet si je fant najbrž mislil, da je bolj pametno odsedeti tri mesece kakor se še nadalje preklati s sodnijo.

Janez Koželj je flegmatičen fant, zato je sprejel kazni in jetniški paznik ga je takoj uvedel v zapore. Kaznjenci se pa včasih tudi pogovore o vzrokih, ki so jih privedli v zapore. Tako je tudi Koželj povedal svojim tovarišem, da po nedolžnem sedel Kolo mu je nekdaj pripeljal in torej ni sam ukradel, pač pa je ukraden stvar sprejel, glede jermenov pa je sploh nedolžen. Med tovariši, ki so Koželja poslušali, je bil tudi kaznjec Anton Pestotnik iz okolice Komende. Pestotnik je prisluhnul in nenadoma mu je ušlo iz ust, da ve, kdo je ukradel jermene pri Abfalternu.

Tako je po nedolžnem obsojeni Koželj izvedel, da je jermene ukradel delavec Franc Urkanar iz Kostanje pri Tušnju. Zaradi ukradenih jermenov so prišli na zatožno klop Anton Pestotnik, Franc Urkanar in sedar Anton C. iz Most pri Kamniku. V preiskavi je nameraval Urkanar izjaviti, da je jermene ukradel Pestotnik, Urkanar je prevzel nase krivdo samo v toliko, da je jermene prodal sedarju. Pestotnik je bil obenem obtožen zaradi tatvine dveh koles. To tatvino je priznal, glede jermenov pa je pripovedoval, da je nekoč dobil Urkanarja pod nekim kozovcem in ga je Urkanar tedaj prosil, naj spravi v denar jermene in valet, katere je ukradel pri Abfalternu.

Urkanar se je zagovarjal, da nima takega prijatelja, ki bi mu kar na stežko zapal svoje grehe. Trdil je, da mu je jermene dal Pestotnik in je podrobno opisal, kako sta šla istek v bližino graščine na Križu. Urkanar se je naredil silno nedolžnega in neumnega, češ da je verjel Pestotniku, ki je rekel, da je jermene dobil neke pri Litiji od svojega prijatelja. Čeprav je jermene prevzel pod graščino v Križu, mu ni prišlo niti na misel, da so bili jermeni baronu Abfalternu ukradeni.

Morda je mislil, da je Pestotnik jermene samo shranil pri baronu.

Na dani je bilo, da je Urkanar po nedolžnem obtožil Pestotnika, da bi se nad njim maščeval, saj je Pestotnik bil kriv, da je prišla se ta tatvina na dan, s čimer se je pa tudi izkazalo, da je Koželj po nedolžnem sedel. Sedlar C. se je zagovarjal, da valet in jermenov ni hotel kupiti od Urkanarja, ker se mu je zdelo, da so bili ukradeni. Jermeni so bili žigosani. Naposled se je dal pogovoriti in je dal Urkanarju 100 din, pa ne za jermene in valet, temveč kar tako, kot posojilo, da bi Urkanar vzdržal, dokler ne dobi dela. Jermene in valet je pa Urkanar seveda pustil pri sedlarju in sedlar je valet porabil za krpanje pri svojem delu, pa tudi jermene je že našel. Ko je prišlo na dan, čigavi so jermeni, jih je sedlar takoj vrnil baronu in tudi je plačal odškodnino za dele, ki jih je porabil.

Kazenski list je pričal, da je Urkanar star znanec sodnje. Obsojen je bil že na hude kazni. Odsedel je že okrog 15 kazni. Obsojen je bil že na robijo in večkrat zaradi vzornosti tatvine na strogi zapor. Pestotnik sicer ni dosti boljši, a mu je sodišče verjelo, da ni imel svojih tatvinskih prstov zraven, ko so izginili jermeni pri Abfalternu. Urkanarju je senat prisodil kazen 2 leti in pol robije, Pestotniku za priznane tatvine dveh koles 7 mesecev strogega zapor, sedlar C. pa je bil obsojen na 2 meseca zapor in 600 din denarne kazni pogojno za 3 leta. Urkanarju se je zdel kazni previsoka, prijavi je priziv.

Iz Ptuj

Gledališna uprava. Ljudsko gledališče sezona nam je nudila obilo duševnega razvedrila s priredjenimi rednih gledaliških predstav z domačimi igralci pod splošnim režiranjem J. Borkom. S predstavami so bili zadovoljni prav vsi občinstvovalci in ljubitelji gledališča, zlasti se, kar je znan, G. Borko izvesti talente za posamezne igre. Za letošnjo sezono pa je vprašanje prireditve rednih gledaliških predstav še odprto. Režiser G. Borko je žal pri vojakih, doma pa nimamo spretnega režiserja. Dramsko društvo, ki se je še vedno zavzelo za to, da so se prirejale redne gledališke predstave, bo gotovo tudi letos vse potrebno ukrenilo, da ne bomo ostali brez predstav. Gotovo bi se dalo gledališko vprašanje urediti tako, da bi privleklo gledališke predstave mariborsko gledališče, kakor je to bilo urejeno prejšnja leta. V to svrhu naj bi se razpisal gledališki abonans z obročnim plačilom, s čimer bi bil zagotovljen reden obisk gledaliških predstav. Na repertoarju pa bi seveda morale biti tudi glasbene predstave. Taka gotovost pa bi morala podpirati razna Dramatska društva tudi mestna občina in banovina, kakor je to bilo preje, kar le tako bo možno vzdrževati redna gostovanja skozi vse gledališko sezono. Upamo, da bo Dramsko društvo to vprašanje resno proučilo in si zagotovilo potrebna denarna sredstva. Ne pozabimo, da je prirednje rednih gledaliških predstav na naši severni meji, zlasti v Ptuj, že iz neoklonskega časa našjo potekalo.

— Pasaže realne gimnazije so popolnoma obnovili tako, da ima poslopje sedaj lično zunanje lice. Tudi znotraj bi bilo treba večjih popravil, pa zaenkrat ni denarnih sredstev. — Tudi fasada Narodnega doma je obnovljena. Končati je treba še nekatera dela v notranjosti, narkar se bo pisarna Škola preselila v nove urejene prostore.

Lep večer sokolskega bratstva

Vič, 26. septembra. Sokolsko društvo Ljubljana-Vič je tudi letos priredilo prijeten poslovilni večer svojim bratom, ki odhajajo v aktivno vojaško službo. Tako je bila tudi v soboto zvečer sokolska dvorana polna društvenih pripadnikov, da se poslovo od svojih bratov, da jim viljejo navdušenja v častni in naporni službi za kralja in Jugoslavijo. Poleg mladine je bila zbrana v velikem številu tudi skoro celotna društvena uprava in oboje viditeljska zbor. V prijetnem razpoloženju je potekel ta večer med plesom naših narodnih plesov, nakar je naslovil na brate vojak nekega umestnihi besed starosta br. Pavle Borštnik. Zahvalil se jim je najprej za njihovo dosedanje marljivo delovanje v društvu, jih opomnil na dolžnosti, ki jih čakajo v novem poklicu, ki

Finžgarjeva ljudska igra »Veriga« je žela ob izvrstni vprizoritvi mnogo toplega priznanja

Ljubljana, 26. septembra. Po dokaj letih so ponovili Finžgarjevo ljudsko igro v treh dejanjih z naslovom »Veriga«. Sprejeta je bila toplotno in z iskrenim zadovoljstvom. To dokazuje, da sta delo in predstava naši publiki ugajala ter mu prinesla užitek. Finžgar temeljito pozna življenje slovenskega kmeta, njegove vrline in napake, saj je sam kmetijski sin in je dolgo živel v svojem duhovniškem poklicu na kmetih. Tako mu ni težko ustvarjati po živih modelih, po mnogih doživljajih in opazovanjih. Ker pa je pisatelj hkratu hotel s svojo dramo tudi učiti in svartiti, je dal »Verigo« jasno tendenčnost. Pravilno je pokazal na eno najgriših in čisto usodnih grehov našega kmeta: na zagrizeno in noro trmasto pravdarstvo za vsako malenkost.

Zaradi vere, izgubljene in najdene, se spreta dva sosed, ki sta živila v najboljšem prijateljstvu, da se tožarita in pričata ter si povzročata zmerom novo jezo in škodo. Hudoben tretji sosed ju še hujška, a pameten četrti sosed se zato zama trudi, da bi poravnal razkol. Celu mlada ljubezen je v nevarnosti.

Ded Primož, oče Markov, mnogo čita sveto pismo in pobožne knjige, pa izkuša iz njih uveljaviti svoje prepričanje, da je ljubezen najbolj koristno, a sovraštvo najbolj škodljivo čustvo. Ded Primož torej s citati iz svetih bukev vpliva na sina in na sosedu za spravo. Seveda zaman. Tedaj ded poišče prokleto vero in jo hoče vreči v tolmun, a zaloti ga sosed in zavpije nanj. Starček se ustraši, iz rok mu zdrigne veriga v vodo, a pade tudi sam, zadet od kapi. Ob trupu se zavesta sosed, kako sta se neumno pravdala in se spravi, mladi par pa se bo lač v kratkem poročil, in — vse bo zopet v redu.

Navadno so takile ded si najbolj zagrizeni in neodnehljivi trmeži, Finžgar pa je že moral srečati tudi tako lepo izjemo, če si je nam izmislil kot glasnika last-

je vzvišen, saj bodo bratje Sokoli služili svojemu mladencu kralju in ako bo potrebno, mu bodo morali očuvati tudi ljubljeno domovino Jugoslavijo. Prepričan je, da bo do tudi v novem poklicu s pridom uporabili pridobljene sokolske vrline iz sokolske telovadnice, predvsem pa poudarili s svojim vzglednim vedenjem, da so pravi Sokoli vselej in povsod. Žel jim je prijetno bivanje in zadovoljstvo v vojaški službi in jih prosil, da se po končani vojaški službi vrnejo v viške sokolske vrste k nadaljnemu vztrajnemu delu.

Po govoru brata staroste je zaorila po dvorani pesem »Le naprej brez miru...«, potem pa se je v imenu vojakov-Sokolov zahvalil za lep večer br. Albert Jakopič, ki je objubil, da bodo viški Sokoli vestno in zvesto izpolnili svojo dolžnost do kralja in domovine, potem pa se po končani službi vrni na novo delo v telovadnico. Zahvalne besede br. Jakopiča so vzbudile med vsemi vzharne odobravanje, potem pa so vsi navzoči zapeli sokolsko »Hej Slovani«. Sestre članice so zatem okrasile brate vojak s svežimi šopki, kar je vzbudilo ponovno vzharne ovacije bratom-vojakom. Po oficijelnem delu večera je bila prijetna zabava, ki je potekla v najlepšem razpoloženju do 23. ure. Bratom želimo tudi mi v novem poklicu obilo sreče in zadovoljstva in srečen povratek v sokolsko telovadnico. —at.

Finžgarjeva ljudska igra »Veriga« je žela ob izvrstni vprizoritvi mnogo toplega priznanja

nih misli in želja. Plemenite so te želje, in zato tudi mi želimo, da bi na naših kmetih prav mnogokrat uprizarjali »Verigo« in se ob njih učili pametne upravljalnosti.

Predstava je bila v celoti prav dobra. Deda Primoža je simpatično igral Bratina, Marka je krepko in naravno predstavljal Cesar, ki je itak mojster v takih kmetijskih grehah mehkega jedra, prepričljivega sosedu Aljaža pa Potokar, ki odlično karakterizira, le mestoma nejasno, neumljivo govori. Izvrstna Mina, Markova žena, je Pol. Juvanov, Liza Mejačeva pa Rakarjeva. Ljubezenski par sta Boltarjeva in Drenovec, dekla Alena pa Gabrijelečeva, ki zopet nekoliko pretirava s svojo polnokrvno punčarjo. Prav dober kmetijski tip je postavil Lipah z dobrim sosedom Tomažinom, a ostro označen intrigantski tip komične zabavnosti Sever s svojim odličnim, a hudobnim bartjarjem. Drastično komiko je razvil Gale s svojim rogovilastim hribovskim snubačem. Vse kaže, da je Gale nov igralec karikaturnih ulog. Birč je bil Preštnik.

Igro je režiral Mil. Skrbinšek, a nove dekoracije ustvaril scenograf arh. Franz. Ne strinjam se z dekoracijami II. in III. dej. V II. dej. je preveč poslopji stlačen, a ta poslopja učinkujejo neresenično, ker so pač premajhna. Da se vidi skozi srednjo hišo in je ozkost poslopja vidna, je nepotrebno. V III. dej. je odveč ograja pred Mejačevo hišo; zato se mečkajo trije igralci na prostoru enega m². Prizor na stopnicah Markove hiše med Miko in Mino je prisiljen in sploh papirnat.

Da ne pozabim še dveh deklov, sinčkov razprtih sosedov! Janče je govoril pretiho, sicer pa nastopal dobro in naravno; prav dober je bil v govorici in igri Cene.

Predstava je ostavila najboljši vtisk, žela obilo priznanja in primela igralec zaslužnega cvetja. Fr. G.

Lepe dragocene nagrade za naše dame

(K jutrišnji premieri »Filma lepote in mode« v kinu Unionu)

Ljubljanske dame bodo vesele novice, da se bo od jutri naprej predvajalo v Ljubljani eno najlepših in najrazkošnejših filmskih del sedanjosti »Film lepote in mode«. Ta film, ki se je drugod imenoval z modnim imenom »Zadnji kriki« je izdelan v prestilnih, živih naravnih barvah po novem sistemu »plastikolor«. V njem nastopajo najlepša dekleta Amerike v njem bomo slišali melodije najslavnejših jazz-kapel, in kar je za naš ženski svet najvažnejše, v njem bomo videli najnovije modne kreacije najrazkošnejših damskih salonov okraj luže. V divni simfoniji barv bo predočena našim ženam lepota današnje mode in marsikatera naša dama si bo pri pogledu na divno, razkošno razstavo ustvarila model in silko svojega bodočega plašča, kostuma, klobuka itd. »Film lepote in mode« — tako smo krstili film v Ljubljani — je bil deležen vsepovsed velikega priznanja in ogromnega uspeha v vseh vlemestih, kjerkoli je bil igran. Damski svet si je to izredno razstavo močno ogledal v tako ogromnem številu kakor noben drug film. Pri vsem tem pa ima film tudi dobro vsebino — sveda ljubavno, ki se zapleta, in sprotno konča, tako kakor je to v filmih takoga žanra običajno. Prepričani smo, da bo film tudi v Ljubljani očaral vse naše dame, ki iskreno po svojih modnih toaletah ne manjkajo za svojimi tovariškami po velikih evropskih mestih.

Iz Maribora

— Počastitev Marije Maistrove. Odbor tukajšnjega Francoskega krožka je počastil spomin svoje pokojne predsednice in ustanoviteljice Marije Maistrove. Tople počastitvene besede je spregovoril krožkov podpredsednik dr. M. Plej, ki je poveljeval zaslugi velike pokojnice.

— Lep uspeh slovenskih teniških igralcev. Na teniških igriščih SK Rapida je bil osv. Na teniških dvoboj za državno prvenstvo danes teniški dvoboj za prvenstvo svojih moči klubov in sicer sta prvenstva igrala ljubljanska Ilirija in SK Rapid. Tokratov ljubljanska Ilirija je SK Rapid zasvočala, se nje, za lastno je bilo precej zanimanja, se je končalo s tope zmago slovenskih teniških igralcev, ki so zmagali nad SK Rapidom v razmerju 4:1. Posamezni rezultati so bili naslednji: Smrčica (II) 0:2, Blazek (R) 6:0, 6:4; Banko (I) 6:0, 6:4; in Marbo (I) 6:0, 6:4; 6:1; Smrčica-Truden:Ilirija-Blazek 6:2, 10:8. Od vseh igralcev se je najbolj odlično odnesel Smrčica, naš državni teniški prvak, ki je predvajal dovršeno teniško igro.

— Kolaga naša mlajša vojska. Mladomonter Oto Abel iz Krčevine, Prepročanske ulice 3, je prijavil potnik, da mu je izpraznilo kolo v Ljubljani ulici in ga lahko hvali. Štev. 4985 in ovid. Štev. 0511, vredno 1.800 din.

— S škoda je padel 60-letni provizor Peter Mikšpogor iz Bečičkega pri Sv. Petru.

Uprava kina Uniona je sklenila pri tej priliki nagraditi svoje obiskovalce pri tem filmu z izbranimi in dragocenimi nagradami in to izključno le z modnimi darili. Vse vstopnice pri filmu »Film lepote in mode« bodo zato oštevilčene in po odigranju tega filma bodo številke zbrane. Nihae naj zato svoje vstopnice ne zavre, ker se bodo darila govorila le proti predložitvi izžrebane številke. Darila pa so naslednja:

Krasen damski jesenski plašč, (pariški model, nakupljen in razstavljen pri tvrdki Fr. Lukič, Stritarjeva ulica).

Elegantna blaza, (nakupljen in razstavljen pri tvrdki »Mela«, Tyršova cesta).

Zenski modni čevlji, (nakupljeni in razstavljeni pri tvrdki »Peko«, Sečembargova ulica).

Damski dežnik, (nakupljen in razstavljen pri tvrdki St. Vidmar, Prešernova ulica).

Damski klobuk, (najnovejši model solona T. Nosan, Miklošičeva cesta).

Našim damam v Ljubljani je tedaj kino Union pripravil dvojno veselje in sicer s tem, da bodo videle in uživale film, ki jih popelje v kraljestvo najlepše, razkošne mode, poleg tega pa bo marsikatera deklica še nagrade, ko bo prebrala darilo, svedala le v tem primeru, če ji bo žreb nakleplil.

Naše gledališče

Drama
Kazalnik ob 20. uri
26. septembra, ponedeljek: uprta.
27. septembra, torek: Hana na Križevcih. Prva. Prizori. Prizori. Prizori.
28. septembra, sredo: Dr. Fjodor. Red. 1. del.
Očrtek, 29. septembra: Vojna. Red. 1. del.

Pri obiskovalcih je dobila CMM, darovanje 30 za pol stoletja!

Praga na dan splošne narodne žalosti

Vesiko povpraševanje po živilih in svečah — Na denarne zavode ni posebnega navala
Kako so sprejeli Pražani vest o kapitulaciji vlade

Praga, 21. septembra
Prav tedaj, ko sem vam odpisal včeraj dopis iz Prage, so stopile v veljavno nove odredbe o pošiljanju dopisov v inozemstvo; vsa pisma morajo biti odprta in pisana v enem izmed naslednjih jezikov: češkem, maloruskem, ruskem, poljskem, nemškem, srbohrvatskem, rumunskem, francoskem, angleškem ali italijanskem. Upam, da ste dopis prejeli. Današnje poročilo ne sme biti predolgo, ker dopisi v inozemstvo ne smejo presegati dveh strani kvarta.

Takšni ukrepi nas ne smejo zbežati ter prestrašiti; Praga kljub vsemu še vedno živi svoje normalno, velikomestno življenje, ki s svojo veselo živahnostjo ne more buditi pesimizma. To mesto, ki vsekar zasluži pridevek zlato, nima nič mračnega na sebi, zdi se, kakor da vse življenje pokriva nekakšna zlatna patina. V vzdušju tega mesta, polnega umetnostnih spomenikov, lepega v pravem pomenu besede, harmoničnega in življenjsko svetlega — človek začne verovati v kulturo ter se mu utrdi vera v napredek in človeka. Zdi se ne čuditi več, da je Praga tako hladnokrvna ter da utripa življenje v nji tako normalno kljub tolikemu svetovnemu nemiru. Mamestu »zlata« Praga bi lahko rekli tudi »železna«. Tu imajo ljudje železne živce in ker prihaja neroven sem, se kmalu umiri kljub pristnemu velikomestnemu vrvenju.

Včeraj so ljudje posegali po listih še vedno precej, vendar so imeli kolporterji v ponedeljek boljše dan. Nikakor ne moremo reči, da je bil včerajšnji dan manj kritičen in da včeraj ni bilo toliko dramatičnih političnih dogodkov, kakor prejšnje dni, vendar so ljudje bili še mirnejši. Nobenih posebnih znakov ne morete opaziti na zunanji meji Pražani, da preživljamo najusodnejše dni. Nekateri si to razlagajo s tem, da so se ljudje dobro pripravili na vse, saj so imeli dovolj časa od začetka krize spomniti. Zdi se nam čaka na eno izmed možnosti. Najhuja je samo negotovost, ko ljudje ne vedo pri čem so. Vojne se ne strajajo, muči jih le negotovost, kdaj se bo — začela. Ko bi se že začela, bi jim bilo vseeno, pravijo nekateri.

Neki tuji listi objavljajo čudovite vesti o razpoloženju v Pragi. Po radiu tudi lahko slišite pogosto poročila o lakoti in pomanjkanju v Pragi, o draginji in neredih. Po 14 do 18 ur hodim dan za dnem po mestu, opazujem življenje v trgovinah, v tržnicah, na ulicah, v domovih, bifejih in restavracijah, pogovarjam se z inteligenti in preprostim ljudmi, a nikakor nisem mogel ugotoviti, da bi nekoli večje povpraševanje po živilih ter specijaliskem in kolonialnem blagu vplivalo znatno na cene. V resnici so se ljudje zadnje čase mnogo bolj zalagali v živili. Kupovali so predvsem konzerve, mast, mlo in sveče. Zato je to blago v nekaterih trgovinah pošlo začasno, ker trgovci niso imeli tako velikih zalog. Toda med tem se zaloge zopet izpopolnjujejo, povpraševanje po blagu pa poje, ker so ljudje že dobro založeni z vsem za več mesecev. Največje je bilo povpraševanje po svečah, pač zato, ker bi mesto moralo biti ponoči brez električne razsvetljave, kakor je n. pr. Barcelona.

Za presojo razpoloženja Pražanov je tudi zelo značilno, da doslej še ni bilo posebnega navala na denarne zavode, čeprav je nekoliko živahnost prometa kakor navadno. Le redki so, ki so že dvignili vse prihranke. V mestni hranilnici izplačujejo vlagateljem največ do 25.000 Kč.

V Pragi se ne oglašajo več tovarniške sirene. Po razglasu deželne urada je dovoljeno uporabljati sirene samo za poplah ob letalskih napadih. Prejšnji teden na dan največje napetosti je prišlo do značilnega incidenta; henleinovci so skušali s sireno zbežati Pražane, kar se jim ni poveda in posredilo. To je bil v Pragi edini incident, ki zasluži, da ga omenim.

Bolj značilno kakor vse drugo se mi zdi, da prestopni prispevki za obrambo države naraščajo od dne do dne. Samo v ponedeljek so zavedni državljani darovali 5 milijonov 291.937 Kč. Vsota vseh prispevkov za obrambo države znaša zdaj že 582 milijona 843.294 Kč.

Po vsem tem je razumljivo samo po sebi, da ljudje gledajo na vse varnostne ukrepe ter uvedbo o izjemnem stanju v vsej državi s popolnim razumevanjem ter da ne težijo niti nad cenzuro listov in pisem, čeprav jim je ljubezen do svobode v krvi.

Pražanov tudi ne morejo zbežati nobene časopisne vesti. Ljudje so sprejeli vest, da je vlada sprejela angleško-francoski predlog o spremembi mej, z vso rezervno. Včerajni listi so pa s snodi demantirali vest, da bi se bila čez vlada že odločila. Včeraj so ves dan proučevali na Hradčanih londonski predlog in nekateri večerniki so napovedali, da bo Praga odgovorila Parizu in Londonu že včeraj popoldne. Pražani povsem zaupajo v vlado in tudi temu je treba v veliki meri pripisovati, da so tako mirni.

Kakor balzam na rano so učinkovale besede pisatelja Karla Čapka včeraj v radiu. V Čapkovem proglasu so učinkovale zlasti besede: Odigrava se najbolj kruti boj naše mlade zgodovine. Naša narodna vera, vera husitska, vera Komenského, vera naših buditeljev, vera Masaryka — je vera v pravičnost. Ne verujete v zlo, čeprav začasno žanje uspehe. Doživeli bomo, da se bo za vedno zrušil babilonski stolp laži in svetu ne bo vladala nerazumna in zla volja. Ta boj bo izvojevan, če ne zdaj, pa čez leta. — Lahko bi rekli, da so bile te besede genija naroda, da je v njih izraženo vse, kar Čehoslovaki čutijo v teh dneh.

Pízen, 22. septembra

Pišem pod najglobljim vtisom dogodkov, ki sem jim bil priča v Pragi v noči od srede na četrtek in danes dopoldne in ki jih nikdar ne bom pozabil. Vsi smo čutili, da se odigrava največja drama v zgodovini človeštva in to prvo dejanje na tako čudoviti pozornosti, kakršna je Praga, eno najlepših, če ne najlepših mesto na svetu, nas je pretreslo do dna. V njem smo že čutili vse, kar se obeta v naslednjih dejanjih, ko ne bodo nastopali samo Čehoslovaki.

Poročilo boste sicer prejeli pozno, vendar je boljše pozno kakor nikdar. Ko se dogajajo tako dramatični dogodki na svetu, časopisje navadno odreče, odnosno mora odreči. S telefonom je v takšnih primerih križ. Naj to skromno poročilo zajame vsaj v najbolj grobih obrisih zunanjo sliko Prage v zadnjih usodnih urah.

Bili smo v prostorih ČJ lige na vogalu Vavčavskoga trga in Washingtonove avenije. Trpko je v takšnih urah govoriti o slovenski vzajemnosti. Še preden smo dobro izmenjali pozdrave, so prodrli s trga, ki je bolj pozorišče, do tolikih zgodovinskih dogodkov, zvoki sloveske himne, ki jo je pela množica pred spomenikom. Bilo je ob 17. Ljudje so molčali dolge tedne, mesece, bili so vprav nadlovske mirni, postali so pravi mojstri samozatajevanja. Tedaj pa, ko je zunanji minister sprejel francoskega in angleškega poslanika, se je sprožil plaz tako dolgo zadrževanih čustev, tedaj, ko je zastopnik čs. vlade sporečal, da je vlada sprejela londonski predlog. Nobena uradna vest ni izšla, da je vlada morala kapitulirati pred silnim pritiskom zapadnih velesil, vendar je strašno spoznanje ležalo v vzdušju, pritiskalo je na srca in ljudje so morali povedati, kar čutijo. Tedaj so ljudje začeli zapuščati tovarne in pisarne, zapirali trgovine in delavnice — vse je gnalo na ulice. Začele so se manifestacije, kakršnih Praga še ni doživela, manifestacije ali demonstracije — kakor jih pač hočete imenovati — ki so trajale dan in noč. Vsi glavni trgi in ulice so se polnili, množice so se prelivalo po mestu vso noč in še danes ves dan. To je bilo ljudstvo v pravem pomenu besede. To niso bile dijaške demonstracije. V neskončnih sprevodih sem videl ljudi vseh družabnih plasti in vseh starosti, pripadnike vseh stanov in vseh strank. Vsi so pa korakali le pod državno zastavo. V mnogih skupinah so manifestanti nosili na rokav vojaške in legionarske. V špalirjih ni bilo mnogo ljudi, kajti vse je bilo v sprevodih. Pač pa so bili v špalirjih stražniki. Niti enkrat jim ni bilo treba dvigniti roke. Kar nas je najbolj pretreslo in kar se vam najbrž zdi najmanj verjetno — so bili kajkočji stražniki.

V teh urah ne more marsikdo zadržati solz in ti ljudje so vendar Slovani, ljudje, ki so jim iskrena človeška čustva najbližja. Vendar ne smete misliti, da Čehi znajo le jokati; če ne morete razumeti, zakaj ljudje jokajo v teh urah, vam pač ne bo mogel nihče dopovedati, kako usodne trenutke preživljamo in kaj je prav za prav drama Čehoslovake. Ti ljudje so pripravljani umreti, toda ne le zase, temveč za svobodo vseh. Pripravljali so se in pripravili so se na najhuje. Doslej so iskreno ljubili ter spoštovali Francijo in Anglijo, kakor pač ljubijo samo oni. Obratili so oči proti zahodu, proti kulturnim državam, ki bi morale kot najmočnejše in najbolj kulturne biti tudi najbolj pravične. In ta narod je veroval tudi v svoje zastopnike, v svojo vlado. Razočaranje je bilo strašno. Narod se je zavedal, kako nujno potrebno je, da ostane neomajen in hladnokrven v teh resnih časih in ni ga bilo treba opozarjati na to. Ko je bila pod ceno velikih žrtev zatrta vstaja v obmejnih okrajih, so ljudje mislili, da je s tem odpravljena najhuja kriza, a bili so pripravljani še na večje žrtve. Toda nihče ni bil pripravljen na to, naj bi se odrekli svojega narodnega ponosa, naj bi kapituliral.

Prejeli smo pred 11 urami poročilo, da je vlada sprejela predlog o spremembi mej. Nihče ni pričakoval takšne kapitulacije in nihče se tudi zaradi tega ni mogel sprizniti z njo. Zato so ljudje napolnili ulice, zato so razvili sami zastave ter začeli prisegati

na nje. Dolge, dolge ure so orili hlebi armadi po praških ulicah, dan in noč je narod klical najvišjega vojaškega poveljnika ter protestiral proti kapitulaciji. Zastal je ves promet, tramvaj ni vozil skoraj ves dan redno, toda, kdo bi tudi mislil na tramvaj — vse je bilo na nogah. Ljudje niso spali, ne jedli, pozabili so na vse drugo, samo usoda njihove države in svoboda jim je bila pred očmi.

Davi delavstvo ni šlo delat, uradniki niso šli v urade, temveč na ulice in zaprti je bilo tudi mnogo trgovin. Dopoldne se je zbrala zlasti velika množica pred parlamentom. Na poslopju parlamenta so razvili zastavo kakor da parlament zasleduje. Ljudstvo je vztrajalo dolge ure na trgu in je neprestano odločno zahtevalo zaščeno. Po mestu so grmeli zvokniki in ljudje so mirno poslušali, a kritično, in se niso pustili zlepa prepričati. Pred pokonom je vlada odstopila in na balkonu parlamenta so govorili razni voditelji strank ter predvsem general Sirový. Njegove besede so vplivale najbolj na občinstvo, ki je tudi dobro razumelo smisel besed, da mora biti

konec tiste humanosti, ki so jo doslej gojili le Slovani.

Današnji dan je bil dan splošne narodne žalosti. Nekateri listi so izšli v črni okvirjih. Toda to vam ne pove nič, če niste videli tega naroda. Tega krasnega naroda, ki si nikakor ni zaslužil takšnega izdajstva, naroda, ki ga je treba po njegovih moralnih vrlinah prištevati med najboljše in najljubše. Morali bi videti, kako so danes jokali odrasli ljudje, in tudi, kako so zadrževali solze, kako so dostojanstveno prenašali bolečino! Mi, mladi ljudje, smo prišli v to drago republiko, da proučujemo predvsem kulturne vrednote naroda, a spoznali smo mnogo več kakor le mrtve kulturne spomenike, spoznali smo živo kulturo in živ narod; spoznali smo ga v dneh najtežjih preizkušenj in navdušili smo se tako zanj, da nas ne bo moglo nihče več ne odtrgati od njega. Teh vtisov nam ne bo moglo zabrisati nič, kar koli se bo zgodilo.

Prago smo zapustili; za nami so prepletajoče manifestacije in velenstni hrup. Tu v Pízenu se nam zdi mirno kakor na deželi, toda marsikaj nas opozarja, da preživlja to prebivalstvo kakor po vsej državi največje dramatičnosti. Nekje se bo najbrž kmalu začelo nadaljevanje drame, ki smo jo gledali in poslušali v Pragi, nekje v takšnih industrijskih krajih, ki so zadnje čase ponoči slabo razsvetljeni. S.

Franc Dolenc

Škofja Loka, 25. septembra

Danes ob 12.30 je prenehalo utripati zlato narodno in sokolsko srce. V svojem gradu v Predvorju je za vedno zatihnil po dolgotrajnem in mučnem trpljenju svoje trdne oči lesni industrijec, graščak in veleposelnik g. Franc Dolenc starejši, star 69 let. Neizprosna smrt je ugrabila vraga moza prav iz naše srede in to v času, ko bi ga najbolj potrebovali. Vest o njegovi smrti je zlasti pretresla Sokole in Sokolice, ki so izgubili najboljšega voditelja, priljubljenega brata in dolgoletnega starosta.

Pokojni Franc Dolenc je bil najstarejši vzor izredne delavnosti in podjetnosti na vseh področjih javnega življenja. En sam delovni dan je bilo njegovo življenje, posvečeno v globoki skrbi napredku gospodarstva, v enaki meri pa tudi napredku sokolstva in narodne napredne misli. Ta pristni Staročan, ta trdna gorenska korenina, si je s svojimi deli postavil trajen spomenik. V Joskovec domačiji, v družbi še dveh bratov — Janeza in Tineta, ter sestrice Jerice, mu je potekala mladost, kjer je črpal pod skrbnim nadzorom svojih staršev nauke za življenje. Cim je prišel od vojakov, se je ločil gospodarstva. Mravljine priden si je znal utirati pot navzgor in tako je slovelo njegovo industrijsko podjetje bolj in bolj. Dolencova lesna industrija je dobila ime slovite industrijske hiše, znane dandanes ne le v vsej naši domovini, marveč tudi v mnogih drugih državah. Medtem si je izbral tudi življenjsko družico. Julko, ki mu je rodila v srečnem zakonu dve hčerki in sina Franca Dolenca ml.

Predaleč bi zašli, ako bi hoteli le približno očrtati svetli lik moza, kakršen je bil g. Franc Dolenc st. Saj ga skoro ni področja, kjer ne bi delal. Medtem ko je posvečal vso skrb razmahu in napredku podjetja, ga najdemo na javnem poprisku predvsem kot neomajnega in vztrajnega borca

za sokolsko misel od prvih trenutkov ustanovitve škofjeloškega Sokola, 32 let, 14 let kot podstarosta in 18 let kot starosta! Ni čuda potem, da je bilo ime brata staroste nerazdružno povezano z razvojem škofjeloškega Sokola in sokolstva sploh. Brat Dolenc je zavzemal tudi mesto I. podstaroste sokolske župe Kranj. Koliko je dala njegova sokolska roka v materialnem pogledu, pa je nepregledno in neocenjeno polje. Ne v desetisoce, v stotisoce grede zneski, ki jih je ta blagi in nedosegljivi doberbrot poklonil po geslu — naj ne ve levica, kar da desnica! Ko smo gradili v Škofji Loki dom, je sodeloval kot najljubši član v stavbinskem in gospodarskem odseku, v upravnem odboru in tudi sicer pri vseh akcijah, ki so služile izplačilu dogov. Samo ob neki priliki je prevzel nase menico za 100.000 din... Ni ga skoro na Gorenskem društvu, ki bi ne bilo v tej ali oni obliki prejelo pomoči br. Franca Dolenca. In kadar je imela društvena uprava seje, je vedno gledal, da ni »slo« iz blagajne. »Kar sami zvrzimo, pa bo«, je dejal in že je posegel po listnici... Tak je bil on, najvrednejši med nami! Nič manjša ni bila njegova odločnost, kadar je šlo za nacionalne ideale, za dokaz ljubezni do domovine. Urno, neustrašno, kot strateg prvega reda, je nastopal, dajal smernice, bodril in organiziral. Povsod je pomagal! V narodnih in kulturnih društvih, pri gasilcih, pri javnih akcijah, pa zopet revežem in dijakom, ki jim je pomagal do šolanja in neštetim, ki so prišli k njemu na tiho, skrivaj: »Francček, pomagaj!« In je Francček pomagal, radodarnost in njegova pripravljenost nista poznali meja! In še ga vidimo kot ribiča, kot lovca in kot nemirnega »arhitekta in inženjerja«, ki je vedno kaj dozdaval, prenavljal in popravljal. Bil je velik duh, ki nas je zapustil sedaj same, v neizmerni tugi in bolešti! Večna slava njegovemu spominu!

Ob smrti staroste škofjeloškega Sokola

Čeravno je zahrbtna bolezen dolge mesece priklepala brata starosta na bolniško posteljo, je nas vendarle vest o njegovi smrti globoko prestrela in iznenadila. Raz Sokolski dom vihrata dve ogromni črni zastavi, snoči pa je bila v mali dvorani žalna seja, ki so ji prisostvovali tudi mnogi bratje in sestre. Prednja stena dvorane je bila odeta v rdeč baržun in črno, sredi katere se je globoko odražala slika br. staroste, takisto ovita v črno. Med lepo ranžiranimi daljiami in asparagom je gorela lučka...

Zalno sejo je otvoril I. podstarosta društva br. Rudolf Horvat, ki je presunljivo opisal lik našega staroste, ki mu je ne le škofjeloško sokolstvo, marveč vse jugoslovansko sokolstvo dolžno čast in hvalo! On je bil naš, tako naš, da ob trenutku njegove smrti niti ne moremo presoditi izgube, ki nas je doletela. Njegovo telo se je ločilo od nas, toda njegov duh živi med nami, on odhaja v onostranstvo, a vez ne more in ne sme biti pretrgana. Preveč je bil z nami, preveč nas je ljubil in preveč je živel za sokolstvo, da bi se moglo njegovo svetlo ime umakniti z najčastnejšega mesta v društveni zgodovini. Ta najodličnej-

ši brat nam bodi s svojimi deli vzpodbuda, da mu sledimo za mnogi tihimi idealci, ki so vsakemu Sokolu in Sokolici sveti.

S trikratnim »slava« klicem je članstvo podarilo spomin neposredne staroste, potem pa je bilo sklenjeno, da se priredi starosti najsvetnejši pogreb.

Miro Presl zapušča Ljutomer

Ljutomer, 25. septembra

Pred tedni smo zasedali časopisne vesti, da je meščanski šolski učitelj Miro Presl preminel v Ljutomeru v Črnomlju.

Miro Presl je prišel na Ljutomersko meščansko šolo jeseni 1926. Tu se je takoj znašel. Kot Sokol in nacionalist je posegel v sokolsko društveno življenje, kjer smo ga takoj spoznali kot resnega moža in marljivega delavca. Njegov prvi nastop se je pokazal v dramskem odseku, kjer je deloval do danes. Nobene predstave ni bilo na Ljutomerskem sokolskem odru, kjer bi Presl ne sodeloval kot režiser ali pa z glavno vlogo, ki jo je vedno odlično igral, bodisi v drami, opereti ali veseleigri. Tu se je vedno odražala njegova izredna živahna ter razgibana dramatičnost, ki se je poglabljala v močni interpretaciji. Presl je znal vedno na odru dati svoji odrski podobi močne poudarke. V opereti je bil povzpel njegov bariton v lepo višino ter bil prodoren, zvenel in zglajen. Kot režiser je Presl pokazal odlične spretnosti ter izvalil iz igralcev vse podrobnosti, da je kot interpret zadovoljil občinstvo. Odlična je bila režija »Celjskih grofov«, kjer je Presl pokazal svoje reš. spretnost. Moje struka je bila zlasti njegova scenerija pri nešteti predstavah. Dalje smo videli Presla kot pevovodjo mladinskega sokolskega pevskega zbora, kjer je polagal mnogo na pravilno prednašanje pesmi. Kot predsednik prireditvenega odseka je pokazal mnogo marljivosti in spretnosti. Kar je Presl prevzel, to je bilo vedno ob pravem času in dobro storenjo ali je bila to tombola ali kakda druga prireditev. Sodeloval je tudi pri orkestru. V telovadnici smo ga videli kot vadijtelja. Bil je društven praporsček in ponosno je nosil sokolski prapor pri vseh večjih sokolskih prireditvah.

Poleg sokolskega dela je Presl odlično delal kot tajnik Olepskega in tujsko-prometnega društva. Na obrtno nadaljevalni šoli je bil vester učitelj, ki si je znal z lepimi besedami pridobiti obrtno mladino. Deloval je 12 let na meščanski šoli. Poleg ravnanja je bil najstarejša učna moč ter je kot pedagog z nad 20 službenimi leti znal pravilno usmerjati mladino, ki ji ni bil samo učitelj, temveč tudi vodnik. Med šolsko mladino si je pridobil mnogo simpatij, vedno se je rada obračala v vseh zadevah nanj. Tudi staršem mladine je bil pravi svetovalec in ga bodo težko pogrešali. Poleg šolskega in izvensokolskega dela si je pridobil lep krog prijateljev ne samo v Ljutomeru, temveč tudi v bližnji okolici, kjer so ga cenili kot značajnega, v idejah neupogljivega, v resnih časih pa kot borbenega Sokola in nacionalista.

Iz Trbovelj

Pogreb bivšega občinskega tajnika. V sredo je bil tukaj ob veliki udeležbi prebivalstva pokopan bivši tajnik tukajšnje občine g. Franc Kajtna. Pokojnik je bil preko 40 let tajnik trboveljske občine in je pred leti stopil v pokoj ter se preselil v Savinjsko dolino. Njegova poslednja želja pa je bila, da se ga pokopje v Trbovljah v grobišču njegove rodbine. Poleg svojcev so korakali za krsto predsednik tukajšnje občine g. Klenovsek z vsemi občinskimi namestenci in mnogimi odborniki. Močno zastopstvo so poslane na pogreb tudi tukajšnje gasilске čete, katerih aglini funkcionarji, član in podpornik je bil Trboveljčan bodi ohranili pokojnika v najlepšem spominu, svojcem naše iskreno sožalje!

Borbe za Jugoslavijo bo nastov predavanju, ki ga bo imel v četrtek, 29. t. m. ob 20. uri v tukajšnjem Sokolskem domu okrožni prosvetnik Sokola g. Milan Mahkota iz Hrastrnika. To predavanje priredi Prosvetni odbor tukajšnjega Sokola kot urovd v proslavo 20 letnice nastanka Jugoslavije.

UTEHA

Ne morem ti povedati, draga prijateljica, kako sem nesrečna. Dan za dnem opažam, da me je vse moj moč samo zaradi denarja.

Se vsaj lahko tolažiš, da ni tako nujen, kakor bi človek mislil, če ga pogleda.

GEORGES OHNET:

SERGEJ PANIN

ROMAN

Zadostovalo je pogledati jih, pa je človek takoj vedel, kakšni so telesno. Izčrpani, izžeti, komaj se toliko pri močeh, da so živeli, so počenjali vse, da bi se uničili. V tej družbi, ki ji je bilo geslo samo veseljačenje, je vse, kar je pustila jetika, umiralo v sanatorijih. Kaj je iskala ona, žena dela, v tem gnilem okolju? Mar je mogla upati, da bo ozdravila te nesrečne s svojimi dobrimi zgledom? Nikakor ne! Proglasili bi jo za klepetuljo. Ona bi jih ne mogla spraviti na pravo pot, pač so za znali oni zelo dobro prenašati zlo na druge. Treba je bilo bežati pred tem tvorom pozlačene pregrehe, oditi in vzeti s seboj tisto, ki jo je ljubila, tu pa pusti razuzdane in puhoglavce, da se izčrpajo in uničijo. Tako se bodo vsaj izpraznila na zemlji mesta inteligentno in delavcem.

Globok gnus je odseval iz oči gospe Desvarennesove in trdno je sklenila poskusiti za vsako ceno iztrgati Mihelino temo ziu. Zaenkrat je bilo treba vprašati Ivanko kaj se je ta čas zgodilo. Na pragu salona se je pojavila senca. Bila je mlada žena. Za njo se je plazil neopaženo v senco hodnika Sergej. Prežal je na Ivanko in videl, kako odhaja sama, ji je sledil. V kotu širokega, na vrh obrnjenega okna, je tiho čakal in srce mu je

močno utripalo. Kar se je začel iz salona glas gospe Desvarennesove. Pristlahtil je torej.

— Sedi Ivanka, — je dejala gospa Desvarennesova, — najin razgovor bo kratek in ne morem ga odlašati, kajti jutri me ne bo več tu.

— Vi odhajate tako naglo?

— Da, zapustila sem Pariz samo zavoljo svoje hčere in tebe. Moja hči že ve, kar sem ji hotela reči, jaz povem to še tebi. Čemu si prispela v Nico?

— Nisem mogla drugače.

— Zakaj?

— Ker je hotel tako moj mož.

— Morala bi bila urediti to tako, da bi bil hotel kaj drugega. Saj vladaš nad njim neomejeno. Nekaj časa sta obe molčali, potem je pa Ivanka odgovorila:

— Bala sem se, da bi postalo moje vedenje sumljivo, če bi mu preveč prigovarjala, naj se odloči za kaj drugega.

— Pa naj bo. Recimo torej, da sta potovala v Nico, toda zakaj sta sprejela gostoljubnost tega doma?

— Mihelina ga je nama ponudila!

— In niti to te ni priložilo k odklonitvi? — je vzkliknila gospa Desvarennesova živahno. — Na kakšno vlogo se pa pripravljati? Mar si se po šestih mesecih poštenosti premislila in hočeš živeti drugače?

Sergej je v svojem skrivališču zadržel. Besede gospe Desvarennesove so bile jasne. Vedela je vse.

Znova se je začel Ivankin glas, oster in ogorčen:

— S kakšno pravico me žalite s podobnim sumničanjem?

— S pravico, ki si mi jo dala sama, ker nisi držala svoje obljube. Morala bi se bila umakniti, jaz te pa vidim tu kako sama hitiš nevarnosti naproti, kako preizkušaš svojo koketnost, kako si liš v nesrečo, v zlo, ki se mu počasi vsa odaja.

— Gospa! je vzkliknila Ivanka vsa iz sebe.

— Odgovori! Ali si izpolnila obljubo? — jo je prekinila gospa Desvarennesova resno.

— A vi? — je odgovorila Ivanka obupano. — Mar ste izpolnili nade, ki ste mi jih dali? Ali sem našla duševni mir in pokoj srca v teh šestih mesecih, ko me ni bilo tu? Dolžnosti, ki ste mi jih označili kot sredstva proti zlu, sem zamaš žrtvovale. Plakala sem v nadi, da bodo solze odplavile mojo žalost. Obratoma sem se v nebo in ga vroče prosila, naj se me usmili, da bom mogla ljubiti svojega moža. Vse to ni nič pomagalo. Ta mož mi je prav tako zoper, kakor mi je bil nekoč. Zdi se, ko sem izgubila vse svoje iluzije, vidim jasno, kako sem za vedno priklenjena nanj. In jaz moram lagati, delati prijazen obraz, smehljati se! Vsaka moja misel se upira temu, vse v meni protestira...

In tako trpim! Zdi se, ko veste, kaj se godi v meni, presodite sami in povejte, da-li tako valji očiti nezaznana krutost.

Ivanka se je gospe Desvarennesovi v dno duše zasmilila. Gospa se je vprašala v duhu, da-li je

pravilno, da to ubogo dete toliko trpi. Delala je samo dobro in njeno vedenje je zaslužio vse spoštovanje.

— Nesrečna žena! — je dejala.

— Da, zares nesrečna, — je nadaljevala Ivanka, — saj nimam na svetu ničesar, na kar bi se navezala, nikogar, ki bi me podprl. Po glavi mi roje mračne misli, moje srce se krči v silnih nankah. Samo moja volja me brani in ta me utege ob uri bližnosti izadi.

— Ti ga torej še vedno ljubiš? — je dejala gospa Desvarennesova z globokim glasom, ob katerem je Sergej zadržel.

— Kaj vem, — je odgovorila Ivanka naglo. — So ure, ko mislim, da ga sovražim. Koliko sem pretrpela, odkar sem tu! Vse me razburja, vse bega. Moj mož je slep, Mihelina ničesar ne ve, Sergej se pa tiho smeji, kakor da pripravlja neko posvetovanje. Ljubosumnost, srd in zaničevanje vihrajo v meni, čutim, da li marala odpotovati in vendar čutim zopet nepopolno naslodo v tem, da ostajam tu.

— Ubogo dete, — je dejala gospa Desvarennesova. — V dno duše se mi smilili. Odpusti mi krivice besede. Stori la si vse, kar je bilo mogoče pričakovati od tebe. Svoje napake imaš kakor vsak človek. Potrebna ti je pomoč in z njo lahko računam pri meni. Jutri bom govorila s tvojim možem. Odpuščaj te bo. Če nimam sreče, moram kmoti vsaj moj. Pojdi, junaško srce, in če je nebo plemenito, boš nagrajena.

Začasna prepoved shodov sprevedov in zbiranj

Važen odlok notranjega ministra za vso državo

Beograd, 24. septembra. AA. Uradno se objavlja: Notranji minister je danes izdal odlok št. 35.653, ki se glasi:

V interesu javnega miru in varnosti ter reda ter v zvezi z zunanje-političnim položajem v Evropi in na podlagi členov 64 do 67 in 69 do 71 zakona o notranji upravi odredjam, da se v vsej državi prepovedo do nadaljnjega vsa zbiranja, posvetovanja in sprevidi sploh, kakor tudi zbiranje ljudi po ulicah in na drugih javnih mestih. Kdor bo postopal proti tej prepovedi, bo kaznovan od 10 do 1.500 din globe v korist državne blagajne, a za primer, da bi ne plačal denarne kazni, z zaporom od enega do 30 dni, v kolikor njegov prestop ne bi bil težje narave in bi spadal pod paragrafe drugih zakonov.

Od te prepovedi je izvzeto zbiranje ljudi radi kupoprodaje in trgovine po mestnih trgih in sejnih, dalje zbiranje zaradi opravljanja verskih obredov, verskih predpisov in običajev in zaradi kakšne gospodarske, kulturne ali humanitarne akcije. Ali tudi v teh primerih ne sme biti nikakih govorov, ki bi imeli kakršnokoli politično vsebino.

Ta odlok stopi v veljavo takoj. — Notranji minister dr. Anton Korošec. Opozarjajo se vsi prebivalci, da se držijo popolnoma mirno ter da slede odlokom in navodilom oblasti in njenih organov, da bi se v današnjem resnem položaju okoli nas ohranili v naši državi popoln mir in disciplina ter da bi se na ta način preprečili vsak incident. — Beograd, 24. septembra 1938.

Jaz sem angleški kralj!

V Angliji se še vedno pojavljajo samozvanci, ki zahtevajo zase pravice do prestola

Ne samo v Angliji, temveč tudi v najbolj oddaljenih delih angleškega svetovnega imperija, se zbirajo redno skupine moških in žensk, da počaste s slavoslovnimi napitnicami angleškega vladarja, ki pa ni kralj Jurij VI. V Londonu priredijo vsako leto svojo demonstracijo sredi mesta pred spomenikom Stuartovca Karla I na Trafalgar Square. Oxford je pa sedež kluba kralja Karla, kjer poslušajo člani po skupini pojedini učeno predavanje o dednih pravicah Stuartovcev. To je romantično in ker klub nikomur ne škoduje, mu ne delajo nobenih ovir.

Pod vladjo deda sedanega vladarja kralja Edvarda VII. so razvili privrženci Stuartovcev odkrito propagando za njihove potomce. Objavljen je bil celo seznam 508 oseb, ki so imele baje večjo pravico do angleškega prestola kakor sin kraljice Viktorije. Kraljica Viktorija sama ni prikrivala simpatij do Stuartovcev, menda zato ne, ker je o sebi trdila, da se pretaka tudi po njenih žilah njihova kri. Tragična usoda Stuartovcev ji je vedno priležala solze v oči. Usmrtitev kralja Karla I. je označevala za najstrašnejši zločin v zgodovini sveta in tega kralja je častila kot svetega mučenika. Na drugi strani je pa Viktorija verovala, da izvršajo Angličani iz izgubljenega plemena Izraela in bila je prepričana o lastnem sorodstvu z rodno kraljico Davida. Ko je leta 1869 predložil anglikanski duhovnik Glover kraljici izsledke svojih genealoških študij, iz katerih je črpal prepričanje, da je vladarica psevdorimski potomkinja, za je bogato obdarovala in se dolgo razgovarjala z njim. Ko je bil poznejši kralj Edvard VIII. krščen, je vztrajal na tem, da dobi poleg mnogih drugih tudi ime David.

Zdaj trdijo privrženci Stuartovcev, da angleški parlament, ki je leta 1700 odločil o slovitih protestantskih sukcesijskih aktih, po katerih je prešla angleška krona na hannoverski rod, ni imel pravice izključiti rimsko katoliških Stuartovcev iz nasledstva prestola. Ta pravica je bila baje božjega izvora in zato je človek ni smel odpraviti. Ta argumentacija je skozi stoletja ohranila Stuartovcem privržence in spravila na dan mnoge pretendente na angleški prestol. Eden živeti človek, ki bi imel pameten vzrok biti privrženec tako zvanim jakobitov, je morda dr. Dacie Walker iz Andovera v ameriški državi Massachusetts. Ko je Cromwell pri Worcesteru porazil kralja Karla II., je skrila kralja pri sebi neka Elizabeta Pendrelova. Zato je dobila dosmrtno rento, ki se še danes izplačuje in sicer dr. Walkerju. Svoji pravice ne opirajo ti ljudje samo na dozdnevno stuartovsko poreklo. V Herfordu so sodili letoš pomlad zaradi javnega nasilstva nekega Antony Halla, ki je s povzemanjem glasom sporočil zapisnikarju svoje ime: »Sem Antony Tudor, deseti angleški kralj in ravnatelj knjižni in njih Velikostev kralja Henrika VIII. in kraljice Anne Boleynove.« Dolga leta je vodil ta Antony Hall borbo za priznanje svojih pravic do angleškega prestola. Objavil je tudi svoj manifest angleškemu narodu, v katerem je obetel svojim državljanom bistveno znižanje, a po možnosti tudi odpravo dohodninskega davka, dalje ustanovitev ministrstva za zabavo in obnovitev izdelovanja piva predvorne kakovosti. Dozdnevni poto-

mee kralja Henrika VIII. je hotel poslati domov tudi večino peorov, zdaj članov zbornice, ter prenesti kraljevo rezidenco v Hereford.

Nedavno je umrl v Los Angelesu mož, ki se je pisal prince John George Edward Witting Rex de Guelph de Windsor in trdil, da je sin kralja Edvarda VII. iz moranatičnega zakona. Objavil je na obe angleški zbornici, na angleško ljudstvo in na vse državljane civiliziranega sveta naslovljeno ganljivo poslanico, v kateri je pojasnil svoje pravice do prestola in sporočil, da bo njegov prihod na prestol dogodek stoletja. Frederick Stuart, ki trdi o sebi, da je postranski sin kralja Karla I., ima v Glasgownu branjarjo. Dvakrat na leto priredi sestanke svojih pristašev in v ta namen najame posebno sobo v bližnji krčmi. Vsi mu pričejo zvestobo, vladar se jim zahvali, potem se pa mirno razidejo.

Prvo rusko padalo

Rusi so zdaj najboljši v ekakranju s padali na vsem svetu. Tega sporta ne goji samo ruska armada, temveč tudi civilno prebivalstvo. Zato utegne marsikoga zanimati, da je minilo že 25 let, odkar je dobila Rusija prvo padalo, ki je bilo tudi patentirano. Izumil ga je igralec Kotelnikov. Denar za izdelavo je dal neki Lomač, študent Osovsky se je pa prvi prijavil, da bo skočil s padalom. Toda takratni poveljnik ruskega letalstva general Kovauk je poskusne skoke prepovedal.

Potem je bila leta 1912 razpisana tekma s padali v Franciji. Izumitelj sicer ni odpotoval v Pariz, pač pa sta odpotovala Lomač in Osovsky. Ruski študent naj bi bil skočil s padalom z Eifflovega stolpa. Francozke oblasti so mu pa to prepovedale, ker se je bil malo prej ponesrečil pri podobnih poskusih neki francoski inženjer. Rusi sta odpotovala potem v Rouen in tam je policija dovolila skok z mostu v Seino. Skočil je Osovsky in sicer v oktobru 1912. O njegovem junaštvu so pisali takrat vsi svetovni listi. Padalo je v Rusiji še vedno patentirano pod št. 1.

Milijoni lepe Nell

Pred dnevi je izpolnila 50. leto ena najbogatejših žen v Sidneyu, žena bogatega bankirja. Le malo je ljudi v Avstraliji, ki jim je znana tajna porekla te žene in ki vedo, da je igrala ta elegantna in bogata dama nekoč kot »lepa Nell« važno vlogo v zapadni Avstraliji v času, ko so bila tam odkrita Bilwarska zlata polja in ko so od vseh strani prihajali iskanci zlata, da bi kar čez noč obogateli. Takrat, pred 30 leti, se ni upala nobena ženska v Bilwarsko pustnjo. Niti najpogumnejša markerica bi ne bila šla med robate zlatokope, ki so tam v puščavi iskali dragoceno kovino. Nekega dne se je pa razširila po Bilwarru presenetljiva vest, da se je tam pojavila mlada lepota Nell in da je privedla s seboj 9 velblodov, natovorjenih z najrazličnejšim blagom. Velblodi so nosili tudi več zabojev, ki je bila pa njih vsebina strogo tajna.

Ko so se zvečer radovedni zlatokopi

zbrali, da bi občudovali lepo mladenko, so presenečeni opazili, da ima na vsaki strani za pasom velik samokres. Pozneje so jo nazivali »Nell s pištolami«. Samozavestno je odgovorila zlatokope, češ, da je prišla, da jim zamenja mater. V dokaz da miati resno, je odprla prvi zabojev in vzela iz njega steklenico piva. Pivo v tem kraju večne žeje? Zlatokopi so hoteli navaliti na zaboj, toda Nell je prestrelila najbližjemu kloubuk, tako da so drugi prestrašeno odskočili.

Tistega večera je dobil vsak svojo steklenico piva. Izjavila je pa, da prihodnji večer ne bo dobil nihče piva zastoj, temveč da ga bo moral plačati. Vsi so to radi storili. Lepa Nell je pa sprejemala samo zlato za pivo. Kupčija je šla imenitno, podjetna mladenka je spravljala zlata srnca in železno šatuljo in nekega dne jo je sama odnesla v Perth. Vsak teden je pripeljala sveže pivo. Pozneje si je zagotovila monopol za prodajo piva. Toda čez nekaj časa je morala Bilwarru zapustiti. V puščavi je imela vedno v rezervi dva soda vode,

da jo je lahko pila in se z njo umivala. Nekega dne je pa zasačila velblode stražnega Inda, kako se v njeni pitni vodi koplje. Vsa razjarjena ga je ustrelila. Sledila je preiskava in lepa Nell je izginila. Bila je že milijonarka.

Iz Celja

—c Zmaga SK Hrastnika v Celju. Na igrišču pri »Skalni kletci« je bila v nedeljo dopoldne odigrana drugorazredna prvenstvena tekma med SK Laškim in Hrastnikom. Hrastnik je zmagal zaslužen z 2:0 (2:0). Obe moštvi sta predvajali povprečen nogomet. Hrastničani pa so bili postrvovalnejši in boljši v startu. Dočim sta obrambi zadovoljili, sta igrala napada raztrgano in tudi nista imela strelcev pred golom. V prvem polčasu je bila igra izenačena, v drugem polčasu pa je imel Hrastnik več od igre. Prvi gol za Hrastnik je zabil Pfeifer v 27. minuti, drugi gol pa Bračun v 40. minuti prvega polčasa iz enajstmetrovke. V 10. minuti drugega polčasa je eden igralce

SK Laškega zapustil igrišče, v 13. minuti pa je sodnik izključil enega igralca SK Hrastnika. Sodil je objektivno g. Presinger. Za popoldne določeno podezvezno tekmo med Atletiki in SK Celjem ter prvenstveno predtekmo obeh klubov je oblast glede na javni red in mir že v soboto prepovedala.

—c Šoferski izpitji za kandidate iz območja predstojništva mestne policije v Celju in sreskega načelstva v Laškem bodo v ponedeljek 3. oktobra s pričetkom ob 8. uri zjutraj pri predtočništvu mestne policije v Celju, kjer naj kandidati čimprej vložijo prošnje.

—c Dve nesreči. Ko je vozil 19-letni dnmnar Josip Lednik z Zg. Hudinje v petek opako na celjsko postajo, je padel pod voz ter se občutno poškodoval po glavi in telesu. Istega dne je padel 27-letni kočar Alojz Strašek s Polzele pri gradnji hiše na Polzeli pet metrov globoko in si nalomil več reber. Ponesrečenca se zdravita v celjski bolnici.

F

Javljamo tužno vest, da je preminul naš zaslužni in ugledni družabnik, gospod

Franc Dolenc star.

veleindustrijalec in posestnik v škojfi Loki in Preddvoru

Pokojnika ohrani v častnem spominu

„Lesna“

družba za industrijo in eksport lesa v Ljubljani

F

Dotrpel je naš srčno ljubljani, dobri, nepozabni so-prog, oče, stari oče, brat in stric, gospod

Franc Dolenc

lesni industrijalec,

danes ob pol 13. v Preddvoru v 70. letu starosti.

Prevoz dragega pokojnika bo iz Preddvora v torek ob pol 8. zjutraj v škojfo Loko, odkoder bo ob 17. pogreb izpred Sokolskega doma.

Prosimo tihega sožalja!

ŠKOFJA LOKA, 25. septembra 1938.

ZALUJOČI:

JULIJA, žena; FRANC, sin; DANICA, por. SLANC in SLAVICA, por. ŠUMI, hčerki; JERICA HUBAD, sestra; PETER ŠUMI, JOSIP SLANC, zeta; unukinje in ostalo sorodstvo

F

Umrl nam je naš najboljši brat

Franc Dolenc st.

Njemu, ki nam je bil ustanovnik, dolgoletni podstarešina in starešina, graditelj Sokolskega doma, najpožrtvovalnejši do-brotnik in najboljši oče naše sokolske mladine, bodi večna slava!

ŠKOFJA LOKA, dne 25. septembra 1938.

SOKOLSKO DRUŠTVO
škojfa Loka